

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ
ANABİLİM DALI**

**GÖRME ENGELLİ BİREYLERİN SOSYALLEŞME
SÜRECİNE SPORUN ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Elif ÖLMEZ (TUÇ)**

ANKARA, 2010

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ
ANABİLİM DALI**

**GÖRME ENGELLİ BİREYLERİN SOSYALLEŞME
SÜRECİNE SPORUN ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Elif ÖLMEZ (TUÇ)**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Sibel SUVEREN**

ANKARA, 2010

Elif ÖLMEZ 'in, Görme Engelli Bireylerin Sosyalleşme Sürecine Sporun Etkisi başlıklı tezitarihinde, jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: (Tez Danışmanı): Yrd.Doç.Dr. Sibel SUVEREN.....

Üye: Yrd.Doç.Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU.....

Üye: Yrd.Doç.Dr. Ekrem Levent İhan.....

ÖNSÖZ

Bu araştırmada görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecine sporun etkisi araştırılmıştır. Ülkemizde görme engelliler ile ilgili geçmişte yapılan çalışmaların yetersiz oluşu nedeniyle böyle bir araştırma yapma ihtiyaı doğmuştur. Bu araştırmanın, ilgili alanda yapılacak çalışmalara olumlu katkılarının olabileceği düşünölmektedir.

Araştırmama katkıda bulunan her türlü desteğini esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Sibel SUVEREN'e

ankaya Belediyesi görme engelliler gençlik ve eğitim spor kulübü başkan'ı Yusuf SAYYIDAN'a

Çalışmamın her aşamasında bana en büyük desteği sağlayan, benden maddi ve manevi her türlü desteğini esirgemeyen sevgili eşim Ufuk ÖLMEZ'e, çalışmalarım da yardımını esirgemeyen sevgili Zeynep ÖLMEZ'e, hem çalışmalarımda hem de samimiyetiyle her zaman yanımda olan Gül TERZİ'ye, benim için yapıkları kelimelerle ifade edilemeyecek kadar büyük olan sevgili annem'e sonsuz teşekkür ederim.

Elif ÖLMEZ

ÖZET**GÖRME ENGELLİ BİREYLERİN SOSYALLEŞME SÜRECİNE SPORUN
ETKİSİ****Elif ÖLMEZ****Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı****Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sibel SUVEREN****Haziran-2010, 88 sayfa**

Sosyalleşme, bireysel ve sosyal açıdan farklı anlamlar taşıyan bir süreçtir. Sosyal açıdan kültürün kuşaklar arası aktarımının ve bireyin örgütlenmiş bir sosyal yaşam içerisinde belirlenmiş normlara, yaşam düzenine uymasını ifade ederken; bireysel açıdan benlik ve kişilik kazanmasını ve gelişimini içermektedir.

Tarama modelindeki bu çalışmanın amacı; sporun görme engelli bireylerin sosyalleşme süreci üzerindeki etkisinin belirlenmesidir. Araştırma 2008-2009 öğretim yılının güz yarıyılında Ankara ili Çankaya Belediyesi Spor Kulübünde yapılmıştır. Araştırma toplam 80 görme engelli birey üzerinde gerçekleştirilmiştir, 5 hafta sürmüştür.

Bu araştırmanın kuramsal kısmında belgesel kaynak derlemesi yapılmış; uygulama bölümünde ise anket yöntemi kullanılmıştır. Ampirik araştırma bölümünde ise, ankete verilen cevaplar analiz edilerek incelenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 12,0 istatistik programı ve MS Office programları kullanılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın kuramsal kısmında sosyalleşmeye sporun etkisi açıkça görülmemiştir. Ancak yapılan anket sonuçları neticesinde sporun sosyalleşme süreci üzerinde beklenen etkisinin görülmediği tespit edilmiştir.

Görme engelli bireylerin sosyalleşme süreçlerini değerlendirme ile ilgili yapılan anket sonuçlarına göre 40 spor yapan ve 40 spor yapmayan görme engelli bireyin toplam 32 soruya verdikleri yanıtların 4'ünde fark vardır sonucuna ulaşılmıştır: “Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım”, “Toplumsal değerlere aykırı davranan

bireylerin davranışları beni rahatsız eder”, “Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasını sağlar, dolayısıyla toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür”, “Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım” önermeleri için P değeri < 0,05 olduğundan **anlamlıdır.**

Günümüzde spor ve insan yaşamı birbirinden ayrılmaz bir bütün haline gelmiştir. Bu nedenle hangi yaşta olursa olsun bilinçli ve sistemli yapılan spor insanın tüm yaşamı boyunca sağlıklı, uyumlu, başarılı, mutlu olmasında ve moral gücünün yüksek tutulmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: görme engelliler, sosyalleşme ve spor.

ABSTRACT

PROCESS OF DISABLED PERSONS IN THE SOCIALIZATION OF VISUAL IMPACT SPORTS

Elif ÖLMEZ

Master's Thesis, School of Physical Education and Sports Department

Supervisor: Asst. Assoc. Dr. Sibel SUVEREN

June-2010, 88 pages

Socializm is a process that includes many meanings of personal and social wiev. For social wiev, it means to hand on the culture and to get used to life pattern; and for personal wiev it means to have individualizm and personality.

The aim of this screening model study is to determine the effects of sport on socializm process of visually-impaired people. The research is performed in Çankaya, the borough of Ankara, in the half semester of 2008-2009 academic year. It is carried out with 80 visually-impaired people and lasted for 5 weeks.

As a theoretical information for this research, resource compilation takes place and in the practice part, survey study takes place. In empirical research part, the answers are analysed and discussed. All the data is analysed with the SPSS 12.0 statistics programme and MS Office programmes.

In theoretical part, sports effect in socializm is clearly seen. But as the statistical evaluation of our survey, it is proved that sports effect on socializm is not naturally.

Based on the results of the survey conducted about assessing the process of socializm for visually-impaired people; it is observed that, 4 out of 32 answers are different that are asked to both visually-impaired people 40 of whom are doing sports and 40 of whom are not doing: “ I would like to participate in every kind of facility”, “The attitudes of individuals which are against social values deranges me”, “Sporting clubs helps to introduce people from different cultures, so it is an important fact of social integration”, “I would like to meet new faces and being involved in social

activities". For these proposings, the vaule of $P < 0,05$; so it is significant.

At the present day, sport and human life is inextricable. Therefore; whatever the age is, sport which is done consciously and systematically, takes a very important role in being healthy, consistent, successful, happy and motivated.

Key words: Visually-impaired people, socializm and sport.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
1.GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
1.1. Problem.....	3
1.2. Araştırtmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4

Sayfa No

2. GENEL BİLGİLER.....	6
2.1. Genel Olarak Engelliler.....	6
2.1.1. Engelli Kavramı ve Tanımı.....	6
2.1.2. Engellilerin Sınıflandırılması.....	8
2.1.3. Engelli Olmanın Sebepleri.....	9
2.1.3.1. Görme Engelli Olmanın Sebepleri.....	9
2.2.Sosyalleşme.....	11
2.2.1. Sosyalleşme Kavramı ve Tanımı.....	11
2.2.2. Sosyalleşme Süreci.....	14
2.2.3. Sosyalleşme Evreleri.....	15
2.2.3.1. Çocukluk Sosyalleşmesi.....	16
2.2.3.2. Ergenlik Sosyalleşmesi.....	17
2.2.3.3. Yetişkin Sosyalleşmesi.....	17
2.2.4. Sosyalleşme Araçları.....	18
2.2.4.1. Aile.....	19
2.2.4.2. Arkadaş Grupları.....	20
2.2.4.3.Okul.....	20
2.2.4.4. Kitle İletişim Araçları.....	21
2.3. Spor ve Sosyalleşme.....	23
2.3.1. Sporun Tanımı.....	23

2.3.2. Sporun Bireyler Üzerindeki Etkileri.....	24
2.3.2.1. Sporun Psikolojik Etkileri.....	25
2.3.2.2. Sporun Fizyolojik Etkileri.....	26
2.3.2.3. Sporun Sosyal Etkileri.....	27
2.3.3. Görme Engellilerin Yapabildikleri Spor Branşlarından Bazıları.....	27
2.3.3.1. Goalball	27
2.3.3.2. Atletizm.....	28
2.3.3.3. Yüzme	29
2.3.3.4. Satranç	30
2.3.3.5. Halter.....	30
2.3.3.6. Judo.....	31
2.3.4. Sporun Sosyalleşme Üzerine Etkisi.....	31
2.4. Görme Engellilerin Sosyalleşmesinde Sporun Etkileri.....	34
2.4.1. Sporun Sağlık Açısından Etkileri.....	34
2.4.2. Görme Engellilerde Tedavi Aracı Olarak Spor.....	35
2.4.3. Ülkemizde Görme Engelliler ve Spor.....	36
2.4.4. Görme Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkileri.....	39
2.5. İlgili Araştırmalar	40
3. YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırmanın Modeli.....	42

3.2. Evren ve Örneklem.....	42
3.3. Veri Toplama Yöntemleri.....	43
3.4. Veri Toplama Aracı.....	43
3.5. Verilerin Analizi.....	44
3.6. Kullanılan İstatistikî Testler.....	44
3.6.1. Mann Whitney U Testi.....	44
3.6.2. Geçerlilik ve Güvenirliliği.....	44
4. BULGULAR.....	45
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	76
5.1. Tartışma.....	76
5.2. Sonuç.....	79
6. ÖNERİLER.....	80
KAYNAKLAR.....	81
EKLER.....	84
ÖZGEÇMİŞ.....	88

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: “Spor yapan” ve “spor yapmayan” grupların karşılaştırmalı istatistiksel Mann-Whitney U testi ile verilmiştir.....	45
Tablo 2: Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim.....	47
Tablo 3: Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım.....	47
Tablo 4: İnsanlar, toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler.....	48
Tablo 5: Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım.....	48
Tablo 6: Her türlü sosyal etkinliğe katılmaktan hoşlanırım.....	49
Tablo 7: Toplumun içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim.....	49
Tablo 8: Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım.....	49
Tablo 9: Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim.....	50
Tablo 10: Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim.....	50
Tablo 11: Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım.....	51
Tablo 12: Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur.....	51
Tablo 13: Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim.....	51
Tablo 14: Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum.....	52
Tablo 15: Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilirse, toplumun daha iyi olacağı kanısındayım.....	52
Tablo 16: Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem.....	53

Sayfa No

Tablo 17: Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim.....	53
Tablo 18: Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder.....	54
Tablo 19: Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranırım.....	54
Tablo 20: Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum.....	54
Tablo 21: Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır.....	55
Tablo 22: Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez.....	55
Tablo 23: Ailem, arkadaş çevremi belirlemede etkin rol oynar.....	56
Tablo 24: İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum.....	56
Tablo25: Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasında ve böylece toplumsal bütünleşmeyi sağlamada etkin bir faktördür.....	57
Tablo 26: Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayrım yapmaktan hoşlanmam.....	57
Tablo 27: Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım.....	58
Tablo 28: Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım.....	58
Tablo 29: Spor kulüpleri, farklı insan grupları arasında, toplumsal diyalog için bir adımdır.....	59
Tablo 30: Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim.....	59
Tablo 31: Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli.....	59

Sayfa No

Tablo 32: Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir.....	60
Tablo 33: Bizi diğer kültürden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır.....	60
Tablo 34: Spor yapan bireyler, kendileriyle barışık olur.....	61
Tablo 35: Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi, haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim.....	62
Tablo 36: Spor, toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.....	62
Tablo 37: Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim.....	63
Tablo 38: Spor, insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar.....	64
Tablo 39: Spor eğitimi, topluma daha faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.....	65
Tablo 40: Spor, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar.....	65
Tablo 41: Spor, insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.....	65
Tablo 42: Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım.....	66
Tablo 43: Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim.....	67
Tablo 44: Bireysel hareketlerden ziyade, diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.....	67
Tablo 45: İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir..	68
Tablo 46: Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem, başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.....	68

Sayfa No

Tablo 47: Her yaş grubunda, cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım.....	69
Tablo 48: Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam.....	69
Tablo 49: Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevmek benim için önemli değildir.....	70
Tablo 50: İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.....	70
Tablo 51: Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.....	71
Tablo 52: Duygularımı, spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanırım.....	71
Tablo 53: Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde, grubun lideri olurum.....	72
Tablo 54: Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.....	72
Tablo 55: Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.....	72
Tablo 56: Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.....	73
Tablo 57: Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.....	73
Tablo 58: Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.....	74
Tablo 59: Arkadaşlarla beraber spor yapmaktan hoşlanırım.....	74
Tablo 60: İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir...	75

GRAFİKLER LİSTESİ**Sayfa No**

Grafik 1. Spor yapan görme engelli bireylerin kendileri ile barışık olup olmamalarının dağılımı.....	61
Grafik 2. Sporun, toplumlar arası bütünleşmeyi sağlayıp sağlamamasının dağılımı.....	63
Grafik 3. Sporun insanlar arası iletişime olumlu katkı sağlayıp sağlamamasının dağılımı.....	64
Grafik 4. Sporun insanlara karşı olumlu duygular geliştirip geliştirmemesinin dağılımı.....	66

KISALTMALAR LİSTESİ

BW	: Vücut Ağırlığı
cm	: santimetre
Çev	: Çeviren
Db	: Desibel
IBSA	: Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu
IJF	: Uluslararası Judo Federasyonu
IPF	: Uluslararası Ağırlık Kaldırma Federasyonu
m	: metre
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MF	: Malone Formülü
MFT	: Malone Formülü Toplamı
No	: Numara
SF	: Schwartz Formülü
SFT	: Schwartz Formülü Toplamı
Vb	: ve bezeri
1	: Kesinlikle katılmıyorum.
2	: Katılmıyorum.
3	: Kararsızım.
4	: Katılıyorum.
5	: Kesinlikle katılıyorum.

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Sosyalleşme, bireyin psikolojik bir varlık olmaktan çıkıp toplum içinde yaşamayı başardığı, belli bir kültürün maddi ve manevi öğelerini öğrendiği bir öğrenme sürecidir. Aynı zamanda bireyin kişilik kazanması, bir toplumsal çevrede yaşayabilmesini hazırlayan davranışları edinmesi, genel anlamda çevreye uyum sağlaması sürecidir (Tolon, 1985).

Birey çocukluktan itibaren içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerini yansıtan oyunlar ve fiziksel aktivitelerle birlikte yetişir. Bu oyun ve fiziksel aktiviteler bir yandan bireyin becerilerini, kişilik özelliklerinin, duygusal yapısının gelişmesini sağlarken, diğer taraftan çevresindeki bireylerin rollerinin, normların ve kuralların farkına varmasına katkıda bulunur. Bunların yanı sıra birey, çevreyle etkileşim, diğer insanlarla ilişki ve işbirliği kurma becerilerini de kazanır. Bu bağlamda spor da sosyalleşme sürecinde etkili olan kurumlardan biri olarak görülmektedir (İnal, 2003).

Spor, insanlara kişisel ve sosyal kimlik, grup üyeliği duygusu vererek, onları bir araya getirir. Spor, bu işlevi birçok yolla başarabilir. Sporun popülerliği, sosyal sınıf, ırk, cinsiyet ve yaş ayrımı gözetmeyen bir olgu olması, sosyal rollerini daha kolay yerine getirmesini sağlamaktadır. Ayrıca spor, gerilim ve çatışmanın sınırını aşarak, insanlar ve toplumlar arasında iletişimin kurulmasını sağlar. Spor, bireyleri, bir ailenin, komşuluğun, şehrin veya milletin takım üyeleri haline getirecek güce sahip bir araçtır. Spor aynı zamanda önyargıları, tahakkümü yenmeye yardımcı olur ve bireylerin birbirine daha saygılı ve gerçekçi yaklaşımlarda bulunmalarını sağlar (Yıldıran, Yetim, 1996).

Her türlü spor aktiviteleri, sosyal bir deneyimdir. Sportif etkinliklere katılan bireyler, oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme imkânı bulurlar. Saldırganlık, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını sağlar ve bunların kontrol edilmesi öğrenilir. Baskı altındayken enerjiden kurtulmanın yolu, oyun ya da spor etkinliklerine katılmaktır. Spor etkinliklerine katılma, bireyin fiziksel olduğu kadar, sosyal gelişimine de katkıda bulunur (İşler, 2001).

İnsanların bir bölümü, vücutlarındaki bazı fiziki eksikliklerinden dolayı engelli grubuna girer. Bu özürler, doğuştan olabildiği gibi sonradan da oluşabilmektedir. Bu

insanlar, fiziki açıdan diğer insanlarla aynı şartlarda yaşamlarını sürdürürken, bazı problemlerle karşılaşır. Bu problemler, iş hayatında, eğitim hayatında, günlük hayatta ve daha birçok alanda karşılarına duvar gibi çıkar (Bulgu, 2003).

Sporun, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan sosyal bir etkinlik olmasından dolayı, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahip olduğu bir gerçektir. Bu noktadan hareketle, engelli bireylere yönelik spor faaliyetleri ne kadar gelişirse, engellilerin önündeki duvarlar da birer birer yıkılarak, onların topluma katkıları ve toplumun da engellilere katkıları o ölçüde artacaktır diyebiliriz.

Spor, bireyin dar dünyasından kurtularak, başka ortamlardan, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden etkilenmesini ve onları etkilemesini insanlarla diyalog içinde bulunmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun, yeni dostlukların kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Dolayısıyla spora teşvik edilen engelli bireylerin, topluma kazandırılması süreci hızlanırken, bir köşeye çekilip hayata küsmeleri de büyük ölçüde engellenmiş olur. Esasında engelli bireylerin yaşadığı sorunlar, sadece kendi şahıslarına ait değil; çevrelerinin, ailelerinin ve toplumun tüm üyelerinin bir sorunudur (I. Özürlüler Şurası, 1999).

Bütün bu bilgilerin ışığında çalışmamızın amacı; görme engelli bireylerin, sosyalleşmesine sporun etkisini araştırmaktır. Sporun engelli bireyler üzerinde etkisi ve engelli bireyler ile toplum ilişkisinin oluşturulmasında spor aktivitelerinin ne gibi etkilerinin olduğu araştırılacaktır.

1.1. Problem

Görme Engelli Sporcuların Sosyalleşme Sürecine Sporun Etkisi Vardır. Cümlesinde belirtilen konunun aydınlatılabilmesi için şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Sporun görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecine olumlu yönde etkisi var mıdır?

2.Spor yapan görme engelli bireyler ile spor yapmayan görme engelli bireylerin sosyalleşme düzeyleri arasında fark var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; görme engelli bireylerin, sosyalleşmesine sporun etkisini araştırmaktır. Sporun engelli bireyler üzerinde etkisi ve engelli bireyler ile toplum ilişkisinin oluşturulmasında spor aktivitelerinin ne gibi etkilerinin olduğu araştırılacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

İnsan fikir ve ruh unsurlarıyla birlikte bütünlüğünü meydana getiren vücudunu belli amaçlar için eğitmek düşüncesi, insanlığın evren üzerindeki varlığı kadar eskidir. Bu düşünce çerçevesinde toplumlar, insanın fiziksel gelişiminin yanı sıra zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini sağlayan spor eğitime oldukça önem vermişlerdir. Gerçekten de spor eğitimi insanın fizik ve ruh yapılarını geliştiren hareket faktörünün hemen her çeşidini ve bütün prensiplerini kapsayan en uygun araç olup, genel eğitimin bir parçasıdır.

Sağlıklı gençlerin, vücut dengesi ve denge üzerine sporun etkisinin araştırılması günümüz araştırmacıların konusu olmuştur. Ancak doğuştan görmeyen ya da sonradan bu özelliğini kaybetmiş gençlerin sosyalleşme sürecine sporun etkisinin ne düzeyde yansıdığı bizi bu çalışmaya yöneltmiştir.

1.4.Varsayımlar

- 1) Anket sorularının hazırlanması için başvurulacak kişiler yeterlidir.
- 2) Sorulara verilecek cevapların doğruyu yansıttığı varsayılmıştır.
- 3) Araştırmanın örneklemini oluşturan engelli sporcuların araştırmaya gönüllü katıldıkları ve anket sorularına objektif yanıt verdikleri varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu araştırma Çankaya Belediyesi spor kulübünde spor yapan, 40 görme engelli sporcu ve 40 spor yapmayan görme engelli olmak üzere toplam 80 kişi ile sınırlıdır. Çalışma anket yöntemi ile sınırlandırılmıştır.

1.6.Tanımlar

Görme Engeli: Gözün görme algısından yoksun ya da ileri derecede yetersiz olma durumudur (İleri, 1997)

Kör : Bütün düzeltmelerden sonra iki gözle görmesi 1/10 ‘dan aşağı olan, eğitim ve öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanamayan kişi olarak tanımlanmaktadır. Körler eğitim alma fırsatı bulduklarında yalnızca kabartılmış altı noktaya dayanan Braille Alfabesiyle okuyabilirler (Özgür, 2004)

Az Gören: Gerekli tüm düzeltmelerden sonra iki gözün görme oranı 3/10’dan aşağı olan (1/10- 3/10), özel birtakım araç ve yöntemler kullanmadan eğitim öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanamayan kişiler olarak adlandırılmaktadırlar. Bütüncü araçlar yardımıyla yazılı materyalleri okuyabilirler (Özgür, 2004).

B1 Düzeyi Görme Keskinliği: Işık algısı olmayan ya da en yakın mesafeden el seçemeyeler (IBSA, 2003).

B2 Düzeyi Görme Keskinliği: En yakın mesafeden el seçme ile 2/60'a kadar görüş keskinliği, normal gören bir kişinin 60 metreden gördüğünü, 2 metrenin altında görebilenler veya 5 dereceden az bir görme alanı olanlar (IBSA, 2003).

B3 Düzeyi Görme Keskinliği: 2/60 ile 6/60 arası görüş keskinliği; normal gören bir kişinin 60 metreden gördüğünü, 2 metre ile 6 metre arasında görebilenler veya 5 ile 20 dereceler arasında görme alanı olanlar (IBSA, 2003).

Özür-Engel: Bireyin yaşadığı süreç, yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak toplum içinde oynaması gereken rolleri yetersizlik yüzünden yerine getirememesi durumudur (Battomore, Nispet, 1990)

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Genel Olarak Engelliler

2.1.1. Engelli Kavramı ve Tanımı

Yalnız bizim dilimizde değil diğer birçok dilde de engelli ve engellilik anlamına gelen birden fazla sözcük bulunmaktadır. Örneğin Türkçe'de genel düzeyde engelli, özürlü, sakat sözcükleri aslında aralarında anlam farkları olduğu halde aynı anlama gelmek üzere kullanılmaktadır. Genelde tüm engelliler için yaşanan bu karmaşa belirli engelli kümeleri için de geçerlidir. Ülkemizde çeşitli zamanlarda ve çeşitli konularda çıkarılmış, kanun, tüzük, yönetmelik ve bazı kaynaklarda ise “sakat” kavramı kullanılmaktadır. Engelli tanımı 193 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 1475 Sayılı İş Kanunu, 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, 2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu, Sakatların istihdamı hakkındaki tüzükte, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan özürlülerle ilgili yönetmeliklerde engellinin, farklı tanımları yapılmıştır. Ülkemizde 1981 yılında kurulan “Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu” bilimsel çalışmalar başlatarak sakatı şöyle tanımlamıştır: “Bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal özelliklerinde belirli bir oranda fonksiyon kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu normal yaşamın gereğine uyamayacak düzeyde özürlenmiş kişiye “sakat”, özürlenme durumuna da “sakatlık” denmektedir” (Usta, 1992).

Özel Eğitim sözlüğü engelliye gerek doğuştan gerekse hastalık ya da kaza sonucu bağımsızlığı, öğrenimi ya da iş tutması geçici ya da sürekli olarak engellenmiş olan bedensel, anlıksal ya da hem bedensel hem de anlıksal engelli durumda olanlar olarak tanımlamaktadır (Öncül, 1989).

Bireyin yaşadığı sürece, yaş, cins, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken roller vardır. Birey yetersizlik yüzünden bu rolleri gereği gibi oynayamaz durumda kalırsa buna engel denir. Yani birey belli bir

zamanda, belli bir durumda yapması istenilenleri yetersizlik yüzünden yapamazsa, yetersizlik engele dönüşür. İşitmesinden ötürü yetersiz duruma düşen, yani işitemeyen, konuşamayan çocuk okulda, sınıfta sosyal hayatta sözlü iletişime dayalı rolleri istendiği gibi yerine getiremez, oynamak istediği ona verilmez, yetersizliği önüne engel olarak çıkar ya da çıkarılır (Özer, 1998).

Yetersizlik zedelenme ya da bazı sapmalar sonucu, bir insan için normal kabul edilen bir etkinliğin ya da yapının önlenmesi, sınırlanması haline yetersizlik denilmektedir. Birey zedelenme ya da sapma sonucu yaşamında bir takım güçlüklerle karşılaşır. Bazı güçlüklerin üstesinden gelmede yetersiz kalır. Bacakların olmayışı yürümede zorluk çıkarır, böylece yürüyememe, yürüyerek sonuçlandırılacak etkinliklerde yetersizlik hali olur. Görmede görememe, işitmede işitememe, konuşmada konuşamama, okumada okuyamama, yazmada yazamama, uyumda uyamama vb. gibi. Yetersizlik geçici-kalıcı, giderilebilir-giderilemez, gelişen-gerileyen, etkisi durumdan duruma değişebilen özellikler gösterebilir. Bunlar derecelidir. Yetersizlik daha çok bireye bağlıdır, bireyseldir (Özsoy, Özyürek, Eripek, 1998).

Fiziksel ve ortopedik engelliler doğuştan ve sonradan kazanılmış, insan yapısı veya biçiminde fiziksel veya fizyolojik herhangi bir bozukluk ya da eksiklik oluşturarak onun fiziksel yeteneklerini kısıtlayan veya tüm olarak ortadan kaldıran bozukluklara sahip olana, fiziksel engelli denir (Ege,1993).

Engelli, kör, az gören, sağır, ağır işiten, geri, saralı, uyumsuz vb gibi bedensel, anlıksal ya da duygusal engel ve yetersizlikleri olan, bu yüzden özel eğitim önlemleri gerektiren kimselerdir. Bunlara “öğrenme ve uyum güçlüğü bulunanlar” adı da verilir. Yetersizlik, sağlık bakımından psikolojik, fizyolojik ve anatomik yapı veya fonksiyonlardaki eksikliği ve anormallliği ifade eder(Öncül, 1989).

Engellilik, bir aktiviteyi normal tarzda veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmedeki kısıtlılık veya yetersizliktir. Bir başka deyişle, bir yetersizlik veya

özürlü nedeni ile yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilememesi halidir.

“Normal bir kişinin ya da sosyal yaşantısında, kendi kendine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal kabiliyetlerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlara “sakat” denir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun İnsana Hakları Evrensel Bildirgesi’ne ek 3447 sayılı Sakat Kişilerin Hakları Bildirisi’nin birinci maddesine göre engelli “normal bir kişinin kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar sakattır” şeklinde tanımlanmaktadır.

Diğer bir tanım da: “Kişinin bedensel, zihinsel ve ruhsal yetenek veya özelliklerinden bir kısmını sürekli olarak yitirmesine ve normal yaşamın gereklerine uyamama durumuna sakatlık ve böyle kişilere sakat denir” şeklinde yapılabilir (Norman, 1981).

Yukarıda sıralanan tanım örnekleri, yasalara, yönetmeliklere örgütlere göre, farklı tanımlar yapıldığını, her yasa veya her kurumun yaklaşımına göre tanımın değiştiğini göstermektedir. Dolayısıyla ne kadar iyi bir tanım yapılırsa yapılsın, o tanım kaçınılmaz olarak bir eksiklik içermektedir. Tanım yapılmasının zorunlu olduğu hallerde ise, yapılan tanımın tereddüt halinde engelli lehine yorumlanması gerektiği, yasalarda bir son fıkra, metinlerde bir son cümle ile açıkça belirtilmelidir.

13.08.1998 tarih ve 23432 sayılı Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren yönetmelikte ise ‘özürlü’ tanımı, ‘Doğuştan ya da kaza etkisi ile altı aydan fazla süren sağlık bozukluğu sonucunda meydana gelen bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini % 40 ve üstünde bir oranda kaybeden birey’ şeklinde yapılmaktadır.

2.1.2. Engellilerin Sınıflandırılması

Zihinsel özürlüler; Zihinsel yönden öğrenme güçlüğü ve yetersizliği olanlar.

Bedensel özürlüler; Sadece bedeni öğelerinde fonksiyon bozukluğu ve yetersizliği olanlar.

Ruhsal Özürlüler; Geçirdikleri ruhsal bunalımlar sonucu duygusal bozukluk ve yetersizliği olanlar (Gander, Gardiner, 1993).

Sürekli işlev kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğuna göre özürlülerin sınıflandırılması;

- a)- Görme özürlüler
- b)- İşitme ve konuşma özürlüler
- c)- Ortopedik özürlüler
- d)- Zihinsel özürlüler
- e)- Sürekli hastalığı olanlar
- f)- Birden fazla özürlü olanlar(Gander, Gardiner, 1993).

2.1.3. Engelli Olmanın Sebepleri

2.1.3.1. Görme Engelli Olmanın Sebepleri

Çeşitli sebepler sonucu görme duyusunu kısmen veya tamamen yitiren kimselere “görme engelli” denir. Görme engelliler, görme kaybına göre çeşitli biçimlerde derecelendirilmekte olup genel olarak körler ve az görenler olarak gruplandırılmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB], 1990).

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği’nin 6. maddesinde; az gören, bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10 ile 3/10 arasında olan ve özel bir takım araç ve yöntemler kullanmadan eğitim, öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanması mümkün olmayan, kör bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10’dan aşağı olan eğitim-öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanılmasına imkân olmayan olarak tanımlanmaktadır (MEB, 1990).

Görme engelli olmada doğum öncesi, doğum sırasındaki ve doğumdan sonraki sebepleri ayrı ayrı başlıklar altında inceleyecek olursak:

Doğum Öncesi Sebepler:

Doğum öncesi dönemde çocuğun görme engelli olmasında, annenin hamilelik döneminde geçirdiği çeşitli hastalıklar, irsiyetle intikal eden hastalıklar ve kazalar başta gelen sebeplerdir.

Göz küresinin küçüklüğü (mikrof talmi) Konjenital Glokom, Renita Glimu, Korneaya Retinaya, Optik sinire, Lense ait (katarak) sebepler ve metabolik bozukluklar gibi irsiyet yolu ile geçen hastalıklar görme engelli olmaya sebep olabilmektedir (Usta, 1992).

Hamilelik döneminde annenin geçirdiği kızamıkçık, toksoplazmosis-ateşli ve bulaşıcı virüslü hastalıklar beslenme bozuklukları, çocukların görme engelli olmasına sebep olabilmektedir.

Annenin hamilelik döneminde geçirdiği düşme, çarpma vb. ev kazaları, trafik ve iş kazaları gibi kazalar çocuğun görme sinirlerini veya görme duyusunu etkilemesi körlüğe sebep olabilmektedir (Usta,1992).

Doğum Sırasındaki Sebepler:

Doğum anı travmaları, çocuğun görme engelli olmasında başta gelen sebeplerdendir. Annede havsala darlığı doğumun güç ve geç olması, normal doğumun mümkün olmaması durumunda forsepsin yanlış kullanılması çocuğun görme engelli olmasına sebep olabilir (Usta, 1992).

Geç ve güç doğumlarda kordonun bebeğin gırtlığına sarılması veya başka sebepler sonucu bebeğin nefessiz kalması ve bu sürenin üç dakikayı aşması sonucu beyin etkilenir. Eğer etkilenen bölge görme merkezi bölgesi ise çocuğun görme engelli olmasına sebep olabilir.

Doğumdan Sonraki Sebepler:

Doğum öncesinde görme engelli olmaya sebep olan kalıtımla geçen bazı hastalıklar ilk çocukluk çağından bir süre sonra gelişerek çocuğun engelli olmasına sebep olabilmektedir (Usta, 1992).

Doğum sonrasında genellikle dört yaşın altında olan çocuklarda görülen xerophthalmia hastalığı “A” vitamini eksikliği ve kötü beslenmeden kaynaklanmakta olup görme engelli olmayı büyük ölçüde etkilemektedir. Ayrıca frengi, tokoplasmosis, kızamıkçık, menenjit gibi iltihabi hastalıklar da görme engelli olmaya sebep olmaktadır.

İlk çocukluk döneminde daha çok keskin ve sivri uçlu oyuncaklar, mantar tabancası, tüfek ve diğer patlayıcı eşyalarla oynarken, yanma, zehirlenme, elektrik çarpması, düşme gibi ev ve oyun kazaları ile trafik kazaları sonucu görme engelli olabilirler (Usta, 1992).

2.2. Sosyalleşme

2.2.1. Sosyalleşme Kavramı ve Tanımı

Her insan, biyolojik bir organizma olduğu kadar toplumsal bir varlık, bir kültür taşıyıcısı ve içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür. Kuşkusuz toplum da kültür de ancak insan davranışlarıyla kendilerini gösterir ve bu davranışları sayesinde varolurlar. Her insan bir grup içinde doğar ve toplumsal niteliklerini bu gruplarda kazanır. Bir toplumun yaşam biçimleriyle, o toplumda yaşamak için gereken bilgilerle, değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılır. Bu bilgi ve değerlerin benimsetilmesi ile birey, belli bir toplumun üyesi olma niteliği kazanır (Yıldırım, Yetim, 1996).

Bu noktadan hareketle denilebilir ki; çocukların ya da toplumun yeni başka üyelerinin, toplumlarının yaşam biçimini öğrenme sürecine “sosyalleşme” denir. Dolayısıyla sosyalleşme, kültürün zaman içerisinde, yeni kuşaklara aktarılmasının başlıca kaynağıdır (Giddens, 2006). Görüldüğü gibi sosyalleşmenin, kişinin çevresindekilerle etkileşim süreci olduğu açıktır (Fichter, 2004).

Toplumun diğer üyeleriyle etkileşimde bulunmak, bireyin uygun davranış örüntülerini öğrenmesine yardımcı olur. Birey haklarını, görevlerini, sorumluluklarını ve hangi davranışlarının diğerleri tarafından onaylanacağını veya onaylanmayacağını öğrenir (Sezal, 2002).

Sosyalleşme, sosyal davranış örüntülerinin kabulü ile sonuçlanan bir süreçtir (Fichter, 2004). Görüldüğü gibi sosyalleşme ile oluşan etkileşim sürecinde toplumdaki kalıp davranışlar, birey tarafından kişiselleştirilir ve sonuçta birey, o topluma ya da gruba ait bir kimlik geliştirir (Demir, 2006).

Denilebilir ki sosyalleşme, toplumun bir üyesi olma, diğer insanlarla yaşamayı öğrenme sürecidir ve bu süreç içinde birey, diğer insanlarla etkileşim yoluyla, kendine özgü toplumsal davranış ve değerleri geliştirir.

Sosyalleşme, insanın karşılaşacağı durumları, müesseseleşmiş kurallara, çözüm yollarına uygun şekilde tarif ve idrak edilmesini sağlayan süreçtir. Bir başka deyişle sosyalleşme, başkalarıyla olan ilişkileri aracılığı ile bireylere, tüm değer, kural ve normların, toplumca kabul edilebilir tutumların, alışkanlıkların, becerilerin iletilmesi sürecidir (Dönmezer, 1994).

Bütün bu tanımlara paralel olarak sosyalleşme kavramını ilk kullanan E. Durkheim de eğitimi, yetişkin kuşakların, yetişmekte olan kuşakları sosyalleştirmesi, toplumsal hayata hazırlaması, ruhsal, zihinsel, ahlaki yönden yetiştirilmesi olarak kabul etmiştir (Yıldırım, Yetim, 1996).

Daha geniş anlamıyla sosyalleşme, insan hayatında müşahade edilen bir form değiştirme, sosyal faktör ve unsurlar aracılığı ile oluşan bir yenilenme ve gelişme halidir (Akyüz, 1991).

Doğan'a göre de sosyalleşme, insanın tecrübeleri ışığında kişiliğinin doğal yapısı ile yaşadığı toplumun sosyo-kültürel öğelerinin benimsetildiği ve kişiliğinin farkına vardığı, bunun yanı sıra anlamlı sosyal görevlerle yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevreye uyumunu sağlayan bir süreçtir (Doğan, 1998).

Topluma uygun kuralların bireylerce içselleştirilmesinden bahsedildiğinde yukarıdaki tanımlardan da çıkarılabileceği gibi bireyin, toplumsallaşmasından sözedilebilmesi için:

- Süregelen bir toplumun varolması,
- Bireyin, yeterli biyolojik ve kalıtsal özelliklere sahip olması,
- Bireyin, toplumun diğer bireyleriyle bir takım ilişkiler kurma isteği içinde bulunması gerekir (Eklin, 1995).

Fichter’e göre sosyalleşme, iki bakış açısından betimlenebilir:

Nesnel olarak; birey üzerinde eylemde bulunan toplum açısından ve öznel olarak, topluma tepkide bulunan birey açısından betimlenir (Fichter, 2004).

Nesnel olarak sosyalleşme, toplumun öz kültürünü, nesiller arası aktarma esasına dayanır. Toplum bireye, toplumsal rolünü öğretir (Tezcan, 1995).

Nesnel sosyalleşmenin işlevi, belirli bir toplumun sahip olduğu “yaşama deseni”ni, değerleri ve hedefleri bireylerin yavaş yavaş benimsemesi için, özellikle de bireylerin toplumda yerine getirmek zorunda oldukları sosyal rolleri öğrenmeleri için, bireylerin gereksindiği hüner ve kuralları geliştirmektir(Fichter, 2004).

Öznel olarak sosyalleşme, bireyin içinde yaşadığı topluma uyması olarak tanımlanabilir (Tezcan, 1995). Bir başka deyişle, bireyin çevresindeki kişilere uyarlanması sırasında bireyde cereyan eden bir öğrenme sürecidir. Kişi, içinde yaşadığı toplumun alışkanlıklarını alır. Çocukluktan başlayarak adım adım “toplumca kırılmış” bir hale gelir. Sosyalleşme, yaşam boyu süren bir süreçtir. Bilinçaltı uyumluğun bir çeşiti olduğu gibi her yer, her kültür, her zaman ve her toplum için söz konusudur (Fichter, 2004).

İnsan davranışlarının büyük bölümü öğrenilmiş davranışlardır. Bir öğrenme süreci olan sosyalleşme ile insan, kendine uygun insanca davranışları öğrenir. Doğduğu andan itibaren çeşitli çevrelerin içinde bulunmak zorunda olan her insanın biyolojik, fiziksel ve sosyal olmak üzere üç çevresi vardır. İnsan, içinde bulunduğu bu çevrelerle sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşimde birey, özellikle toplumun davranış

kalıplarını (yapma, duyma, düşünme) öğrenmektedir. Bu öğrenmenin sonucunda birey, ait olduğu toplumla uyum içinde ise, sosyalleşme yeterli düzeyde gerçekleşmiş demektir (Doğan, 1998).

Erkal'a göre sosyalleşmenin bir takım sebepleri vardır: Sosyalleşmenin bir sebebi, toplumda rehberlik müessesesinin gelişmemiş olması, sosyal çevrede şekilci, sadece maddeci ve faydacı normlara göre ilişkilerin geliştirilebilmesi, ideolojik şartlanma, grup dışı faaliyetlere kapalılık, doğru ve yanlış belirli mutlaklar arasında aramak ve araştırma yapmamak, "etnosantrizm" (kendi dışındakileri aşağılama ve kendi grubunu yükseltme), dil anlayışındaki farklılık sayılabilir. Sosyalleşmenin bir başka sebebi de, toplum seviyesinde ortaya çıkan "biz" duygusundan ve ortak kültürel paydalardan çok, millet altı unsurlara (boy, kabile, aşiret, mezhep vb) ait dar anlamda "biz" duygusunun öne çıkarılmasıdır (Erkal, 2000).

2.2.2. Sosyalleşme Süreci

Sosyalleşme tanımlarından çıkardığımız en önemli sonuç, sosyalleşmenin bir süreç olduğu düşüncesidir. İnsanın yaşamı da sürekli değişen ve gelişen bir süreç olduğuna göre bu çok doğaldır. Çocuğun anne ve babasından kalıtımsal olarak aldığı özellikler, daha sonradan kazanacağı özelliklerin temelini oluşturmaktadır. Bu temel üzerine oturan kültürel ve yaratıcı nitelikler, bireyin kişiliğine biçim verirken sosyalleşmesini de sağlamaktadır.

Sosyalleşme süreci, bir sosyal olgu olarak ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği safhaların hepsine verilen addır (Erkal, 2000).

Sosyalleşme süreci, sürekli olarak bireyin "dışında" cereyan eder. Sosyalleşme süreci, sadece çocukları veya topluma yeni gelen göçmenleri etkilemez, toplumdaki tüm kişileri etkiler. Kişiler üzerinde eylemde bulunur; kişilere toplumun ve kültürün sürekliliği için gerekli olan davranış örüntülerini temin eder. Sosyalleşme, toplum açısından bir sosyal kontrol süreci ve grup yaşamında düzenlilik sağlama yoludur (Fichter, 2004).

Bir başka ifade ile birey, sosyal yaşam içinde pek çok etkileşim içine girer ve kendine özgü davranış kalıplarını, kurduğu etkileşimler aracılığıyla oluştur. Sosyalleşme sürecinde, toplumun düşünce, davranış ve değer yargıları, kültür sayesinde bireye aktarılmaktadır (İsen, 2002). Denilebilir ki insan, daha sonra kazanacağı şahsiyet ile doğmaz. Her toplum, fertlerin nasıl davranmaları gerektiğini gösteren normlara sahiptir. Toplumlar arası bazı ortak kabul görmüş normlar bile farklı toplumlara göre şekil alabilir (Erkal, 2000).

Sosyalleşme süreci ile birey, son derece karmaşık bir yapıda örgütlenmiş olan yaşama biçimine uymaktadır. Sosyalleşme hem birey hem de toplum açısından son derece önemlidir. Sosyalleşme bir yandan bireye, toplumsal bir benlik ve kişilik kazandırırken bir yandan da toplumun görece sürekliliğini sağlamaktadır (Özankaya, 1996). Böylece sosyalleşme, toplumun yeni üyelerine o toplumda var olan yerleşmiş gelenek, görenek, tutum ve davranışların neler olduğunu ve bunlara uyum sağlamanın ve öğrenmenin yollarını gösterir (Özkalp, 1993).

Tolan'a göre sosyalleşme süreci, bir bireye başkalarıyla olan ilişkileri aracılığıyla, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi toplumun yargı ölçütlerinin, diğer tüm değer ve normların toplumca kabul edilebilir tutum ve alışkanlıkların, becerilerin iletilmesini kapsayan bir süreçtir (Tolan, 1987).

Tolan'ın bu görüşüne paralel olarak; Parsons sosyalleştirenlerin, sosyalleştirilenlere beş tip şey sunduklarını belirtir. Bunlar; bilgi, hoşgörü, karşılıklılığına izin vermemek, destek ve olumsal koşullu ödüllerdir. Bunlara karşılık sosyalleştirenlerin belirli bir davranış ve tavırları gösteren işaretler beklerler (Battomore, Nispet, 1990).

2.2.3. Sosyalleşme Evreleri

Sosyalleşmenin, hayat boyu devam eden bir süreç olduğundan bahsetmiştik. Bireyler, hayatları boyunca çeşitli evrelerden geçerken biyolojik ve fizyolojik değişimlerle birlikte sosyal ve psikolojik değişimlere de uğrar (Sezal, 2002).

İnsanın sosyalleşmesi çok karmaşık bir süreçtir. İnsan sayısız olayların, kişilerin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik-kültürel koşulların, gelenek, görenek, kanunlar, fiziksel çevre daha birçok etkenin etkisindedir. Bu etkenlerin, karmaşık etkileşimi sonucunda insan, fert olarak belirir.

Sosyalleşme aynı zamanda derece derece gerçekleşen bir süreçtir. Özellikle dünyaya gelme aşamasından, çocukluk dönemine kadar “küçük” bir sosyal dünyada geçer. Küçük ve basit sosyal dünya veya sistem içinde etkileşim, bebeğin gerekli ayrımları yapabilmesini, yeni öğrendiklerini sağlam temellere oturtmasını sağlar. Bu arada çocuk, içsel dünyasının da farkına varır. Yavaş yavaş içinde yer aldığı sosyal sistem genişler, daha fazla objeler tanınır ve içselleştirilir. Çocuğun ilerde oynaması gereken rolleri ve etkileşimde bulunacağı diğer bireylerin de rollerini içselleştirmesi beklenir. Rollerin içselleştirilmesi, aynı zamanda kişiliğin gelişmesi demektir (Yavuzer, 1999).

Sosyalleşme süreci üç evrede ele alınabilir:

- 1- Çocukluk evresi
- 2- Ergenlik evresi
- 3- Yetişkinlik Evresi

2.2.3.1. Çocukluk Sosyalleşmesi

Çocukluk döneminde, çocuk için canlı ve cansız varlıkları ayırabilmek mümkün değildir. Bu dönemde çocuk, ancak kendi kendisini tanımaktadır. Çocuğun bütün ilgisinin yine kendisine dönük olduğu bu dönemde, sosyalleşme ve buna bağlı olarak sosyal ilişkilerden bahsetmek mümkün görülmez (Erkal, 2000).

Bir başka ifade ile çocuk, doğduktan bir süre sonra beslenme zamanı ile ilgili kısmi beklentiler içine girdiği ve bakım ihtiyaçları için işaret etmesi gerektiğini öğrendiği bu evrede, bütün aile ile etkileşime girmez. Sadece alt sistem içinde kendisi ve annesi vardır (Sezal, 2002).

Çocuk bir yaşında fiziki varlığının; iki yaşında ise sosyal evrenin bilincine varır, “sen”, “ben”, “o” kavramlarını elde eder. Beş-altı yaşına gelmiş çocuk, artık çevresel kültürün tüm unsur ve yaptırımlarını algılamış, sosyalleşme sürecinin en önemli bölümünü yaşamış olmaktadır (Tolan, 1987).

2.2.3.2. Ergenlik Sosyalleşmesi

Bu evrede gençler, anne-baba kontrolünden yavaş yavaş çıkmaya başlarlar. Ergenlerin, daha fazla bağımsızlık istekleri sonucu gerilimler oluşur. Sosyolojik olarak yetişkinlik dönemi, bireyin kendini ekonomik açıdan idare edebilecek durumda olması olarak tanımlandığından, ergenin, fizyolojik açıdan olgunlaşması fakat aileden bağımsız hale gelmemesi, sorunların yaşanmasına neden olabilir (Sezal, 2002).

Aile ve okul gibi çevrelerde olgunlaşan ve yavaş yavaş sosyalleşme süreci içinde ilerleyen fert, daha sonra işyeri içinde de kendi şahsiyetini bulur ve geliştirir (Erkal, 2000).

Görüldüğü gibi ergenlik dönemi, önemli sosyal, kişisel ve fiziksel değişimlerin gerçekleştiği bir dönemdir. Birçok tutum ve değerler, ergenlik öncesi çocukluk yıllarında gerçekleşmiş olsa bile, bu evrede gençler, bilişsel ve manevi olgunluğa erişirler. Artık son derece geniş etkileşim alanları (okul, akran grupları, kitle iletişim araçları, tüketim, moda vb) vardır. Sosyal, politik, ekonomik ve çevresel konularda, gelişmiş önemli düşüncelere sahiptirler. Artık ailenin dışındaki güçler, ergenin dünyasını şekillendirmektedir (Sezal, 2002).

2.2.3.3. Yetişkin Sosyalleşmesi

Çocukluk ve ergenlik dönemindeki sosyalleşmeye “birincil sosyalleşme” denilmektedir. Bu dönemlerde aile, okul arkadaşları ve kitle iletişim araçları etkili olmaktadır. Yetişkinlik dönemindeki sosyalleşmeye ise “ikincil sosyalleşme” denilmektedir ve bu dönemde de iş, evlilik ve emeklilik çevresi etkili olmaktadır (Giddens, 2006).

Yetişkinlik sosyalleşmesi, çocukluk sosyalleşmesinden oldukça farklıdır. Çocuklar esnektir; ancak yetişkinlerin sosyal birikimleri, değişimlere karşı direnç oluşturmaktadır. Yine de bireylerin yaşamlarında değişiklikler meydana geldikçe (iş değişince, evlenince, çocuk sahibi olunca vb) rolleri de değişmekte ve buna paralel olarak birey, sürekli sosyalleşmektedir (Sezal, 2002).

2.2.4. Sosyalleşme Araçları

İnsanlar, “sosyal hayat alanı” üzerinde irili ufaklı pek çok sayıda sosyal grup içinde yaşarlar. Bunların hepsi, toplum yapısını meydana getirir. Toplum yapısı içinde niteliklerine göre aile, okul, işyeri, cami, spor kulübü, dernek, hastane vb. sosyal grupları oluşturur. Toplum sistemi, sosyal grupları, amaçlarına, fonksiyonlarına, niteliklerine göre birbirini tamamlamak üzere bir arada tutar. Böylece insan grupları arasındaki ilişkiler dizisi meydana gelir (Yıldıran, Yetim, 1996).

Dönmezer de sosyalleşmeyi, kişinin grup normlarına uymasını ve bunları öğrenmesini sağlayan bir süreç olarak tanımlamaktadır (Dönmezer, 1994).

Birbaşka ifade ile sosyalleşme durgun, yeknesak bir süreç değildir. Birey, birçok araçla sosyalleşir (Tezcan, 1995). En önemli sosyalleşme araçları aile, okul, arkadaş grubu ve kitle iletişim araçlarıdır. Özellikle aile ve eğitim kurumları, başlıca sosyalleşme araçlarındandır. Çünkü çocuklara bilgi ve toplumun değerlerini kazandırır. Arkadaş grupları ve kitle iletişim araçları sosyalleşme amacıyla varolmadıkları halde çocukların bilgilerinin, tutumlarının ve inançlarının biçimlenmesinde çok kritik rol oynarlar (Sezal, 2002).

Bu noktadan hareketle sosyalleşme sürecinde, en geniş ve temel ayrımlardan biri, “birincil” ve “ikincil” grup ayrımıdır.

Birincil Grup; aile, yakın akrabalar, arkadaşlar gibi, kişinin doğrudan ilişki içinde bulunduğu, problemlerini çözmede, karşılıklı yardımlaşmada, birbirini korumada görece sağlam, içten, uzun süre devam eden ilişkiler geliştirdiği ufak gruplardır. Kişiyi, grubun bir organı olarak “biz” bilinci içinde tutan bu gruplara aile başta olmak üzere, akranlar, arkadaş ve oyun grupları, okul gibi çevreler girmektedir (Demir, 1992).

Belli olduğu üzere bu tür grup yapısında ilişkilerin yüz yüze olması, sıklığı, yoğunluğu ve sürenin uzunluğu, bu tür grupların sosyalleşmedeki etkisini birinci sıraya çıkarmaktadır.

2.2.4.1. Aile

Aile, normal şartlarda insanların ilk karşılaştığı sosyal gruptur. Bu yapısı ile aile, toplumun çekirdek kurumudur. Anne-baba, sosyalleşmenin ilk kaynağı ve ilk modelleridir. Birey, ailede hem sosyo-kültürel değerleri ve tutumlar, hem de bazı özel davranış biçimlerini, anne-babayı örnek alarak büyürler (Eroğlu, 2000).

Çocuğun ilk öğrenmeleri, ilerideki gelişmesinin temelini oluşturur. Anne ve babalar, iyi insan, iyi vatandaş olmanın, başarılı ve nitelikli olmanın yollarını çocuklarına önemli ölçüde aktarırlar ve öğretmeye çalışırlar. Çocuğun kültürel davranışları da, anne babanın çeşitli yönlendirme ve beklentileri doğrultusunda oluşturulur. Çocuklar için aileler, uzun dönem amaçların ve temel değerlerin benimsenmesinde önemli rol oynarlar (Yıldıran, Yetim, 1996).

Küçükkurt sosyalleşmeyi, bir tür çevreye uyum süreci olarak tanımlar. Bireyin bu süreci ailesiyle birlikte yaşamaya başladığı gözönüne alındığı takdirde; bireyin psikolojik yapısını etkileyen en önemli sosyalleşme faktörünün aile olduğu son derece açıktır (Küçükkurt, 1990). Çocuk, toplumsal yaşama ilişkin değer ölçülerini, kişiliğini bu dönemde kazanır. İyinin benimsenip seçilmesi, kötünün itikmesi, işte bu çocukluk döneminde oluşur ve pekişir (Doğan, 1995).

İşte gelişimin en başından itibaren amacı, kendisini, çevresini ve çevresiyle kurduğu ilişkisini bir anlam çevresi içine oturtabilmektedir (Özer, 1990). Bu bağlamda aile, toplumsal normların öğrenildiği ilk yer olmakla birlikte aktarılan normların, uygulanıp uygulanmayacağını da derleyen bir kurumdur (Sayın, 1990).

Ailede sosyalleşme; rehberlerle, öğretimde bulunma, çocuğun eylemlerine yanıt verme ve kendi eylemlerine çocuğu katmak gibi yollarla gerçekleşir. Çocuk, ailesi ile etkileşimi içinde uygun örnekleri ve değerleri seçmektedir. İşini, gözlem, başkalarına

katılma, rol oynama ve kendi düşünce ve davranışlarını yargılama yollarıyla gerçekleştirilmektedir (Tezcan, 1995).

Özetle ailenin başlıca görevi, çocuğu, toplumun kişisi haline getirmektir. Aile, toplum içindeki en küçük sosyalleşme birimi olmasına rağmen, bir sosyalleşme aracı olarak önemi çok büyüktür. Ailenin yerini tutabilecek bir başka kurum yoktur (Akdeniz, 1990).

2.2.4.2. Arkadaş Grupları

Aile ve arkadaş, akran grupları arasında, çocuk açısından, kurduğu ilişkilerin niteliği farklılık gösterir. Aileye göre arkadaş ilişkileri daha demokratiktir (Tezcan, 1995). Arkadaş grupları, çocuk için bir danışma ortamıdır. Çocuk, arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde, onlardan çok şey öğrenir. Bunların arasında paylaşma, mücadele, kavga etme, büyüklerle olan ilişkiler, başarı, sevilme, birliktelik, hoşgörü, başkalarına tahammül sayılabilir (Yıldıran, Yetim, 1996).

Bütün toplumlarda çocuklar, arkadaşlarıyla oynarlar ve arkadaş grubu, büyük ölçüde informal sosyalleşmede etkili olur. Arkadaş grubunun etkisi, özellikle ergenlik döneminde doruğa çıkar. Bu dönemde ergenler, kendi kimliklerini oluşturma ve belirgin gençlik kültürüne katılma sürecinde ailelerinden bağımsız olmak isterler (Sezal, 2002). Dolayısıyla arkadaş grupları, boş vakitlerini değerlendirme, görünüş, oyun, takım tutma, müzik, alışkanlıklar edinme, cinsel davranışlar gibi konularda, çocukların hayat görüşleri ve davranışlarını önemli ölçüde etkiler.

2.2.4.3. Okul

Eğitim, resmi, örgütlü ve planlı bir sosyalleşme kurumudur. Öğretmen ise, bu kurum içerisinde en önemli sosyalleştiricidir. Okul hayatı, çocuğa sadece bilgi ve beceri değil; toplumsal sorumlulukları da öğretir. Bu nedenle çocuğu etkileyen ilk organizasyonun eğitim olduğu söylenebilir (Yıldıran, Yetim, 1996).

Okul, çocuğun ilk biçimsel sosyalleşme aracıdır. Aile çocuğun farklı bir birey olmasını sağlarken; okul, çocuğun belli standartlara, kurallara uymasını sağlar ve herkes gibi davranmasını bekler (Sezal, 2002).

Dolayısıyla aileden sonra sosyalleşmeyi daha planlı ve global boyutta devam ettiren eğitimin kaliteli olması gerekir. Okullarda verilecek eğitim, bilgi ve beceri kazandırmanın yanısıra, öğrencinin kendi kendisine bilgi üretmesine, beceri geliştirmesine olanak sağlamalıdır. Verilecek eğitim, yaşama dönük ve yaşam için olmalıdır. Çocuk bilgi ve becerisini, hem kendisi hem de toplum yararına kullanabilecek bilinçle yetiştirilmelidir.

Çocuk için okula başlamak, yeni bilgiler edineceği, yeni bir dünyaya girmektir. Toplum, okula başladıktan sonra, çocuktan kendisi gibi düşünme ve görmesini ister (Yetim, 2000). Çocuklar okula girdiklerinde, öğretmenlerin ve yaşlıların etkisi artarken; ailenin etkisi azalmaya başlar. Çocuklar daha bağımsız olurlar. Anne-babalar, çocuklarının daha fazla özerklik isteklerine uyum sağlayabilirlerse, okul yıllarını daha zevkli ve doyumlu hale getirebilirler. Bu sırada, oyun oynama, okuma, televizyon seyretme, konuşma ve yemek yemeyi de içeren oyun etkinliklerinin büyük bölümü, hala evde yer aldığı için anne-baba etkisi hala güçlüdür (Onur, 1994).

İnsan ilişkilerinde birincil kümelerin yakın, sıcak ilişkilerden ayrıldıkça, ilişkilerin daha az duygusal olduğu ikincil kümelere yaklaşılır. İkincil grup, bireyin birincil gruba oranla daha kısa dönemlik, şekilsel (formal), zayıf, dolaylı, çoğu zaman da yapay ilişkilerle bağlı olduğu toplumsal grup türüdür. Uzak akrabalar, ara sıra rastlanan kişiler, tanışlar, kalabalıklar, yaşanılan şehir, ulus, parti, fabrika, vb kümeler ikincil gruplara örnek olarak verilebilir (Demir, 1992).

Kitle iletişim araçları da bireysel etkileşime doğrudan karışmamaları özelliklerinden hareketle ikincil gruplar bağlamında sınıflandırılmaktadır (Eklin, 1995).

2.2.4.4. Kitle İletişim Araçları

Yakın zamana kadar çocuğun sosyalleşmesinde en önemli ve etkin kurumlar, aile (anne-baba), arkadaş grupları ve öğretmenlerdir. Oysa günümüz modern

toplumlarında televizyon başta olmak üzere, kitle iletişim araçları, sosyalleşme sürecini etkileyen çok önemli kurumlar haline gelmiştir (Yıldıran, Yetim, 1996).

Gazeteler, dergiler, radyolar, filmler, kitaplar, kitle iletişim araçlarının bir kısmını oluştururlar. Özellikle televizyon, baskın bir sosyalleşme aracıdır. Televizyon, çocuğun çevresini ve dünyayı tanınmasında, anlamasında çok etkili olduğu bilinmektedir (Sezal, 2002).

Günümüzde insanlar, televizyondan izledikleri ve radyodan işittikleri ile yaşam biçimleri ve toplumun politikası hakkında bilgi sahibi olmakta, başkalarına karşı olan tutum ve davranışlarını da, bu araçlardan aldıkları bilgilere göre ayarlamaktadırlar. Diğer bir ifade ile radyo ve televizyon insanın duygularını, dünya görüşünü, tutum ve davranışlarını etkileyerek, insanları belirli bir yolda değiştirmektedir (Özkalp, 1993). Özellikle televizyonda yayınlanan reklam, insanların ihtiyaçlarını şekillendirirken, davranışlarına da yön vermektedir.

Aynı zamanda kitle iletişim araçlarında hazırlanan programlar, topluma uygun biçimde düzenlenmiş ise toplumda kabul edilen değerleri güçlendirici etki yapmaktadır (Dönmezer, 1994).

Ataerkil aile yapısından modern toplum yapısına geçiş ile birlikte, kitle iletişimi, toplum ve grupların adeta yerini alarak, bireyin gelişim süreci içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur (Demiray, 2003).

Kitle iletişim araçlarının sosyalleşmede bu derecede etkin olmasında, bireyler üzerine yaptığı etki ile mümkün olabilmektedir. Kitle iletişim araçları, davranış, bilgilendirme, düşünce, tutum ve hisler gibi kavramlarda etkili olduğu için sosyalleşmede son yıllarda çok fazla etkili olmaktadır (Gökçe, 1998). Alav'a göre de kitle iletişim araçları, bireylerin ufuklarını genişleterek evrensel bazda düşünmeyi ve eğitmeyi sağladığı gibi, birey ve toplum bilincini de sağlamakta, böylelikle modern bir topluma geçişi de kolaylaştırmaktadır (Alav, 2001).

Kitle iletişim araçları ile diğer sosyalleşme araçları arasındaki fark, basın-yayının tek yönlü iletişim olmasıdır. Diğer bütün sosyalleşme araçlarının aksine, filmlerde, televizyonlarda seyrettiğimiz bireylerle bizler, karşılıklı etkileşim içinde bulunmuyoruz. Bu açıdan kişiler, seyrettikleri, gördükleri veya duydukları şeyleri

olduğu gibi içselleştirmezler. Medya veya daha başka yerlerden bilgi toplarlar ve diğer insanlarla etkileşimde bulunarak seçeneklerini değerlendirirler. Sonuç olarak sosyalleşme, sadece bir öğrenme süreci değildir. Fakat çok karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir (Sezal, 2002).

2.3. Spor ve Sosyalleşme

2.3.1. Sporun Tanımı

Dünya üzerinde insana ait bulgular, bundan yüzbinlerce yıllar öncesine kadar uzanmaktadır. İlkel insan, ateşli silahların bulunmadığı dönemlerde, güçlü doğa karşısında yaşantısını sürdürebilmek için bedenen kuvvetli olması gerektiğine, tarihin daha ilk çağlarında inanmıştır. Bunun için de kendince gerekli gördüğü eksiklikleri giderme yoluna gitmiştir (İşler, 2001). Bir av hayvanını yakalayabilmek, kendinden güçlü, yırtıcı hayvanlardan kaçabilmek için çabuk, çevik ve dayanıklı olmak gerekiyordu. Bu mücadele sonucunda bedenen güçlü olan, yaşamını devam ettirirken, güçsüz olanlar yok olup gidiyordu (Öztürk, 1998).

İşte spor, insanın doğayla ilk ya da toplumla işbirliği, işbölümüne dayalı, ileri ilişkilerinin bir benzetim modeli olarak; doğayla savaşım sırasında edinilen bedensel beceri ve geliştirilen araçlı ya da araçsız yöntemleri ile estetik, teknik, fizik, yarışmacı, mesleki ve toplumsal süreçtir (Fişek, 1998).

Genel anlamıyla spor, bireyin beden ve ruh sağlığını geliştirmek, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme gibi amaçlar içeren, başarı gücünü artırma, kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarma yolunda gösterilen yoğun çabalar olarak tanımlanabilir (Aracı, 1999).

Yörükoğlu da sporu, ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmanın başlıca unsuru olan insan gücünün beden ve ruh sağlığını sağlayıcı, koruyucu ve bütünüyle dengeli olarak yapının geliştirilmesi ile ilgil faaliyetlerle, bu faaliyetlerin yarışmaya dönüşmüş durumu olarak tanımlar (Yörükoğlu, 1990).

Spor, toplumsal yaşamın, toplumsal kültürün, organik ögelerindendir. Zaman içinde kültürdeki, sonuç olarak toplumdaki değişiklikler, spor kavramına yüklenen anlam ya da işlevi değiştirmektedir. İnsan, doğayı işleyerek bir ölçüde de olsa kendi buyruğu altına almıştır. Spor da insan vücudunu işlemekle geliştirmiştir (Alpman, 2001).

Spor, bireyin organik, psikolojik sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve motorik belirli bir düzeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur.

Spor, vücudu, bedenin genel durumuna uygun antrenmanlarla sağlamlaştırmak, çevikleştirmek amacıyla yapılan çalışmaların bütünüdür şeklinde de tanımlanabilir (Şengül, 1996).

Spor, insanın gelişim özelliklerine doğrudan etki yaptığı gibi, barış, sevgi, saygı, dürüstlük, özveri gibi özellikleri ve değerleri de beraberinde getirmektedir. Ayrıca spor, yurtiçinde ve uluslararası sürekli barışın temelinde de rol oynamaktadır. Spor, bir milletin iyi günlerinde değişik ve en zengin etkinlik, zor günleri (örneğin yurt savunması) için ise çok güzel bir hazırlıktır. Milletin yöneticileri bu konuyu çok iyi anlayarak üzerinde önlemler durmaktadırlar. Sporun görünmeyen bir başka yönü ise idarecilerin, yani yöneticilerin işini rahatlatmasıdır. Çünkü eşyanın tabiatıyla bakıldığında düzenli insanların yönetimi de rahat olacaktır (İşler, 2001).

Kısacası spor, herşeyden önce insan unsuruna hitap ettiği için, amaç ister sağlıklı ve iş verimi yüksek bir toplum yaratmak olsun, ister geleceğe güvenle bakabilecek yapıcı, yaratıcı ve sağlıklı bir gençlik yetiştirmek olsun, ister sosyal çözülmeye ve yabancılışmaya karşı kullanılacak bir amaç olması özelliğiyle, sporun günümüzde çok etkin ve vazgeçilmez bir sosyal olgu durumuna geldiği açık bir gerçektir (Yıldıran, Yetim, 1996).

2.3.2. Sporun Bireyler Üzerindeki Etkileri

Fertlerin ve toplumların sağlık ve mutluluğunun bir amacı değil, aracı olan beden eğitimi ve spor faaliyetleriyle insanlar birçok vasıf kazanmaktadır.

2.3.2.1. Sporun Psikolojik Etkileri

Spor, sadece fiziki ve psikolojik olarak ferdin eğitiminde kullanılmaz. Bununla birlikte bireylerde işbirliği ve sorumluluk sahibi olma, bireyin kendi kendine disipline olmasına yardımcı olmaktadır (Alpman, 2001).

Yetim de sporun amacının, tüm fertlerin spor yapmasını sağlayarak, sağlıklı, mutlu, çalışkan, moral değerleri yüksek, dinamik ve çağdaş bir toplum yaratmak ve topluma karşı görev ve sorumluluklarını bilen; beden ve ruh sağlığını yerinde, yapıcı, yaratıcı, üretken, ahlaklı, erdemli ve fazilet örneği nesiller yetiştirmek ve toplumun tüm fertlerini dinamik, zinde, yüksek moralli ve mutlu tutmak olduğu görüşündedir (Yıldıran, Yetim, 1996). Dolayısıyla spor amacı itibariyle bile bireyin manevi değerlerini güçlendirir.

Günümüzde bireyleri spor yapmaya iten tek neden hareket ve bedeni alan değildir. Başkalarıyla ilişki kurma isteği, yalnız kalma korkusu, sosyal bir varlık olma ihtiyacı da en az sportif ve sağlıklı olma isteği kadar etkilidir. Aynı zamanda spor yapanın iradesinin kontrolü, başarma azmi, ilerleme isteği gibi duyguları insanlara vererek yine insanın içgüdüsünde var olan yıkıcı, saldırgan, kırıcı, tahammül edilemeyen dürtülerini pozitif hale getirerek bireysel ve toplumsal geliştirmenin yanında insanların kişilik kazanmasında etkili bir olgudur (Bauman, 1994).

Yine spor, ruhi yönden; yarışma ruhu, yardımlaşma duygusu, çalışma disiplini, cesaret, insan sevgisi, kültür, doğruluk, kendine güven, mücadele azmi, yenme ve yenilmeyi kabullenme, paylaşma gibi kazanımlar elde eder (Yıldıran, Yetim, 1996).

Aynı zamanda çağımızın hastalığı olarak adlandırılan stresle başa çıkmada en önemli etken, kuşkusuz spor olmaktadır. Bireylerin rahatlamasını ve gevşemesini sağlamanın yanı sıra kendilerini mutlu hissetmelerini ve birşeyleri başarmış olmalarının vermiş olduğu hazzı yaşamaları sağlanmış olur (Güçlü, 1995).

2.3.2.2. Sporun Fizyolojik Etkileri

Günümüzde bireylerin hareketsiz yaşantısı sonucu birçok rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır. Astrond ve arkadaşları, yaptıkları araştırmalarda; egzersiz yaparken kalbi besleyen ve beyne kan götüren damarlarda dolaşım durumlarını incelemiş ve egzersizlerin kalbe ve beyne daha fazla kan gitmesini sağladığını bulmuşlardır. Kalbe ve beyne daha fazla kan gitmesi, bireylerin daha sağlıklı bir yaşama adım atmalarını kolaylaştıracaktır (Erkan, 1998).

Fiziki açıdan spor, çeviklik, esneklik, denge, kuvvet, mukavemet, sür'at, kondüsyon, estetik görünüm, ritim, koordinasyon ve fiziki mükemmellik sağlar (Yıldıran, Yetim, 1996).

Uzun süreli hareketsizlik, öncelikle insan bedeninin hareket yeteneğini kaybetmesine ve organik çöküntüsüne neden olur. Günlük kaygı ve yaşantının yoğun olduğu günümüzde ise böyle gerileme ve güçsüzlük kişinin başarılarını gölgeler. Düzensiz beslenme ve yanlış beslenme alışkanlıkları da bu hareketsizliği tetiklemektedir. Tüm bunların sonucunda insanlar, sürekli doktorlara gitmek zorunda kalmaktadır. Bunları önlemenin yolu ise bireyleri yaş gruplarına göre düzenli egzersizler yaptırmaktır (Erkan, 1998).

Spor, hareketsizlikten oluşan hastalıkları engellemeli ve yaşlılığa kadar canlı, rahat, sosyal ve zarif insan yaratma idealini de taşımalıdır. Çünkü sporun, halk sağlığı açısından değeri çok büyüktür (Voight, 1998).

İşte yapılan bütün egzersizlerde ana hedefin vücudu sağlıklı tutmak ve sağlığın bozulmasını mümkün olduğu kadar önlemek olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, spor hem hastalıkları önlemede hem de hastalıkların iyileşmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Sporun bireylerde fizyolojik etkileri arasında bireyin motorik özellikleri (dayanıklılık, kuvvet, sür'at, hareketlilik ve beceri) de çok daha iyi bir gelişme göstermektedir. Özellikle dayanıklılık sporları yapanlarda kronik arter hastalığı, hipertansiyon ve şeker hastalığı daha az görülür.

Ayrıca beden eğitimi ve spor, çocuk ve gençlerde, organik, sinir, kas, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimi sağlar. Sportif etkinliklerde bulunan çocuk ya da genç, kendini tanır, yeteneklerini geliştirir, sınırlı ve güçlü yönlerini öğrenir, vücuduna ve sağlığına karşı dirençli olur, beceriler kazanarak, organizmasını en etkili biçimde kullanmasını öğrenir, fiziksel uygunluğu geliştirir, sağlıklı bir hayat için gerekli bilgi, davranış, alışkanlıklar ve beceriler kazanır (Yıldıran, Yetim, 1996).

2.3.2.3. Sporun Sosyal Etkileri

Bütün çağdaş toplumlar, günümüzde en kıymetli sermaye olan insan gücünü sağlıklı bir şekilde geliştirip, ondan en yüksek verimi elde etme uğraşında, sporun çok etkili ve önemli rol oynadığını görmüşler ve bundan istifade etmenin tüm yollarını aramaktadırlar. Dolayısıyla tüm toplumlar, en önemli propoganda araçlarından biri olan spor aracılığıyla dış ülkelerde kendilerini temsil edecek gençlerin en iyi şekilde yetiştirilmesi gereğine inanmışlardır. Bunun yanında sporda başarılı olunabilmesi için sporun tabana yani kitlelere yayılması fikri de, gelişmiş toplumlarca benimsenen bir yaklaşımdır. Çünkü bilinen bir gerçek var ki o da, sporda başarı, sonuç olarak toplumun başarısı, mutluluğu, yüksek morali ve refahı demektir (Yıldıran, Yetim, 1996).

2.3.3. Görme Engellilerin Yapabildikleri Spor Branşlarından Bazıları

Aşağıda bahsedilen branşlar, IBSA (Uluslar arası Görme Engelliler Spor Federasyonu) kurallarına göre yapılmaktadır.

2.3.3.1. Goalball

Goalball, 1946 yılında Avusturyalı Hanz Larenzen ve Alman Sett Renidle tarafından, savaşta görme yetilerini kaybeden savaş gazilerinin rehabilitasyonuna yardımcı olmak amacıyla icat edilmiş bir oyundur (Uluslar arası Görme Engelliler Sporları Federasyonu Yayınları [IBSA], 2003).

Oyun üçer kişilik iki takım ile oynanır. Her takımda, en fazla üç yedek oyuncu vardır. Oyun, bir orta çizgiyle ikiye bölünmüş dikdörtgen biçiminde bir jimnastik salonu sahasında oynanır. Goller sahanın her iki ucuna atılır. Oyun, zilli bir topa oynanır (bell-ball). Oyunun amacı, karşı tarafın savunmasına karşı, her takımın topu yuvarlayarak rakibin kale çizgisinden geçirmesidir (IBSA, 2003).

Goalball için kullanılan sah 18 metre (+/-5 cm), uzunluğunda ve 9 metre (+/-5cm) genişliğinde bir dikdörtgen biçiminde olmalıdır (IBSA, 2003).

Kalelerin genişliği 9.00 metre (+/- 5 cm) olacaktır. Kale direkleri 1.30 metre yüksekliğindedir.

Oyun için kullanılan top, 8 deliği ve sesli zilleri olan 1.250 gram ağırlığında bir top olmalıdır. Topun çevresi yaklaşık 76 santimetredir (IBSA, 2003).

Bütün oyuncular, oyunun herhangi bir yarısının ilk düdüğünden, o yarının sonuna kadar göz bantları takmalıdır. Bu, normal süre, uzatmalar ve serbest atışları da kapsar (IBSA, 2003)

Bir oyun, 10 dakikalık iki eşit yarıya bölünmüş toplam 20 dakikadan oluşacaktır (IBSA, 2003).

2.3.3.2. Atletizm

B1 Sınıfı İçin:

B1 sınıfı yarışmalar, tüm saha yarışmalarında ve 1500m'ye kadar (1500m dahil) tüm koşma yarışmalarında onaylı opak gözlükler ya da uygun bir göz siperi giymelidir (IBSA, 2003).

Akustik yardımın kullanıldığı B1 sınıfı yarışlarda (örneğin uzun atlama, üçlü atlama ve yüksek atlama) izleyicilerden tam sessizlik istenecektir (IBSA,2003).

B2 Sınıfları İçin:

Mevcut tesiste görsel değişikliklere izin verilir (örneğin; toz, koni, bayraklar, vs). Akustik sinyallerde kullanılır (IBSA, 2003).

B3 Sınıfı İçin:

IAAF kuralları bütün olarak izlenecektir (IBSA, 2003).

2.3.3.3. Yüzme

Erkekler:

Serbest; 50m, 100m, 200m, 400m, 1500m

Sırtüstü, 50m, 100m, 200m

Kurbağalama, 50m, 100m, 200m

Kelebekte, 50m, 100m, 200m

Ind Karma Bayrak Yarışlarında, 100m, (sn), 200m, 400m

Serbestte, 4x50m, 4x100m

Karmada, 4x50m, 4x100m olarak yarışmaktadırlar (IBSA, 2003)

Bayanlar:

Serbest; 50m, 100m, 200m, 400m, 800m

Sırtüstü, 50m, 100m, 200m

Kurbağalama, 50m, 100m, 200m

Kelebekte, 50m, 100m, 200m

Ind Karma Bayrak Yarışlarında, 100m, (sn), 200m, 400m

Serbestte, 4x50m, 4x100m

Karmada, 4x50m, 4x100m olarak yarışmaktadırlar (IBSA, 2003)

Bir yarış içerisinde önerilen tüm müsabakalar B1, B2 ve B3 sınıfı yüzücüler içerecektir. IBSA dünya kayıtları her sınıf için tutulacaktır (IBSA, 2003).

2.3.3.4. Satranç

Gözleri gören ve görme engelli (yasal olarak kör) oyuncular arasındaki satrançta her oyuncu iki oyun tahtası kullanılması talep edebilir. Gözleri gören oyuncu normal bir tahta kullanırken görme engelli oyuncu özel olarak yapılmış bir oyun tahtası kullanabilir. Özel olarak yapılan oyun tahtası aşağıdaki gereklilikleri karşılamalıdır:

- En yirmi santime yirmi santim olmalıdır.
- Siyah kareler hafifçe yükseltilmiş olmalıdır.
- Her karede bir emniyet boşluğu olmalıdır.
- Her taş emniyet boşluğuna uygun bir kanca ile temin edilmelidir.
- Taşlar staunton tasarımı olmalıdır ve siyah taşlar özel olarak işaretlenmelidir (IBSA, 2003).

2.3.3.5. Halter

Uluslararası ağırlık kaldırma yarışması kuralları, Uluslararası Ağırlık Kaldırma Federasyonu (IPF) tarafından en son kabul edilen kuralların aynısıdır, fakat görsel açıdan engelli olan sporcular için şartları daha uygun hale getiren değişiklikler istisnadır.

Ağırlığın kaldırılması esnasında, göz içi baskının arttığı yolunda kanıtlar mevcuttur. Bu sebeple de tüm bireylerin, özellikle görme engelliliği doğrudan diyabete bağlı retina iltihaplanması ile ilgili olanların, ağırlık kaldırabilmesi için tıbbi açıdan sorunsuz olması gereklidir (IBSA, 2003).

Yarışma başlangıcından itibaren yarım (1/2) saatten az iki (2) saatten fazla olmamak kaydıyla, kendi cinsiyetlerinde bir görevli eşliğinde çıplak olarak ağırlık

ölçümleri alınan sporcuların ölçme işlemleri bir defaya mahsus olmak üzere ve gizli olarak yapılır (IBSA, 2003).

Erkeklerde ağırlık kaldırma katsayısı Schwartz Formülü (SF) ile belirlenir. Ağırlık kaldıran sporcunun, vücut ağırlığı (BW) ile belirlenen bir katsayısı vardır. En iyi ağırlık kaldıran sporcuyu belirlemek için, ağırlık kaldıran her sporcunun katsayısı toplam ağırlık ile çarpılır. Ortaya çıkan faktör Schwartz formülü toplamıdır (SFT). EFT'si en yüksek olan en iyi ağırlık kaldıran sporcu olarak kabul edilir (IBSA, 2003).

Bayanlarda ağırlık kaldırma katsayısı Malone Formülü (MF) ile belirlenir. Ağırlık kaldıran sporcunun vücut ağırlığı (BW) ile belirlenen bir katsayısı vardır. En iyi ağırlık kaldıran sporcuyu belirlemek için, ağırlık kaldıran her sporcunun katsayısı toplam ağırlık ile çarpılır. Ortaya çıkan faktör Malone Formülü Toplamıdır (MFT). MFT'si en yüksek olan en iyi ağırlık kaldıran sporcu olarak kabul edilir (IBSA, 2003).

2.3.3.6. Judo

Yarışmalar IJF'ye (Uluslararası Judo Federasyonu) uygun olarak yapılır. B1, B2 ve B3 sınıfı yarışmacılar katılabilir. Görüş sınıflandırmalarında, sporcu sağır olsa da kabul edilir (IBSA, 2003).

Paralimpik oyunlarda judo karşılaşmalarının öteki judo karşılaşmalarından tek farkı, minderin yarışma alanını ve bölgeleri gösteren bir dokuya sahip olmasıdır (IBSA, 2003).

2.3.4. Sporun Sosyalleşme Üzerine Etkisi

Spor, günlük hayatın hemen hemen tüm yönlerini etkileyen çok önemli ve yaygın bir kurumdur. Spor, toplumların sosyal hayatında itibarlı bir yere sahiptir. Sporun gücü, onun sosyalleştirme aracı olmasıyla ve insanları birleştirici rolünü yerine getirmesiyle ölçülür. Spor, sosyalleşme ve sosyal değişim aracı olarak hizmet veren olağanüstü bir güce sahiptir (Yıldıran, Yetim, 1996).

Sporun önemli işlevlerinden birisi, bireyin bir gruba ait olma duygusunu aşılması ve geliştirmesidir. Aidiyet duygusu, sosyal bir varlık olan insanın sosyalleşme sürecinde önemli değerlerden birisi olarak kabul edilmektedir. Aileye, takıma, millete ait olan, kişinin toplumda üstlendiği rolün benimsenmesinde, belirli bir statü kazanmasında önemli bir olgu olarak görülmektedir. Spor alanında elde edilecek başarılar, bu duyguların aratarak devam etmesine ve bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olacaktır (Nirun, Özönder, 1990).

Spor, insanlara bir kişisel ve sosyal kimlik hissi ve grup üyeliği duygusu vererek, onları bir araya getirir. Spor bu işlevi, birçok yolla başarabilir. Sporun popülerliği, sosyal sınıf, ırk, cinsiyet ve yaş ayrımı gözetmeyen bir olgu olması, sosyal rollerini daha kolay yerine getirmesini sağlamaktadır. İnanılmaz çekiciliği ve görüntüsüyle spor, ayrıca gerilim ve çatışmanın sınırını aşarak, insanlar ve toplumlar arasında iletişim kurulmasını sağlar. Spor, bireyleri, bir ailenin, komşuluğun, şehrin veya milletin, takım üyeleri haline getirecek güce sahip bir araçtır. Spor, ön yargıları ve tahakkümü yenmeye yardımcı olur ve bireylerin birbirine daha saygılı ve gerçekçi yaklaşımlarına katkı sağlar. Bazı araştırmacılar sporun, çoğu kez karşı koyma ve sosyal değişim için bir katalizör işlevi gördüğünü iddia etmişlerdir (Yıldıran, Yetim, 1996).

Erkal'a göre spor, ferdin tabi çevresini, beşeri çevre haline çevirirken, elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdin veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziki geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Erkal, 2000).

Tezcan da kişilerin, spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dahil olarak yalnızlık duygusundan kurtulduğu görüşündedir. Bir spor takımını destekleyerek, o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendisine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterir. Bunun için psikiyatristler, spor alanlarına bir tür hastane gözüyle bakmaktadırlar. Bastırılmış duygularının dışarı atılmasına, yani kişinin boşalmasına yol açan spor sahaları, psikiyatristlerce tedavi yerleri olarak görülmektedir (Tezcan, 1995).

Tezcan'ın görüşüne paralel olarak İşler de Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri El Kitabı'nda sportif olayların, toplumda manevi bakımdan yalnızlığı da önlediğini

vurgulamıştır. Spor olayının her çeşidi, bireyi toplumla, en azından diğer bireyler ve gruplarla buluşturmaktadır. Birey, sportif olaya katılmakla, manevi yalnızlığını hazırlayan sakıncaları da giderebilir. İş hayatında görülen ve daha sonra genelleşerek sosyal hayata yansıyan amaçsızlık ve monoton çalışma şartlarının doğurduğu kötümser ve bunalımlı tutumların giderilmesinde spor ve diğer boş zaman faaliyetlerine ihtiyaç vardır (İşler, 2001).

Spor faaliyetlerine katılan kişilerde dışa dönük bir kişilik gelişir. Spora yeni arkadaşlar edinmeyi ve toplum kurallarına uymayı öğrenen kişiler, toplumda da yasalara saygılı ve daha girişken bir kişilik kazanırlar (Tezcan, 1995).

Spor, bireyin dinamik, sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Modern toplumlarda sporun çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda sportif faaliyetler aracılığıyla, sporla ilgilenen bireyler, değişik insan gruplarıyla sosyal ilişkiye girmektedir. Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun, yeni dostlukların kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Spor, sadece spor yapanlar değil, izleyici kitleler arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturmaktadır (Yıldıran, Yetim, 1996).

2.4. Görme Engellilerin Sosyalleşmesinde Sporun Etkileri

2.4.1. Sporun Sağlık Açısından Etkileri

Beden eğitiminin, sağlık ile olumlu ilişkisinin temeli, M.Ö. VI. yüzyılın Yunan ve Roma'sına kadar uzanır. Tedavi veya iyileştirme gayesi ile cimnastik, bu çağda düşünülmüştür. Fakat beden eğitiminin, beden sağlığını hazırlayan yol olarak kabulü Alemon ve Pythagoras'ın, Croton'da kurdukları okuldan sonra, o zamanın medeni dünyasında yayılmaya başlamış ve benimsenmiştir.

Fiziksel sakatlığı olmayan, sağlam kişiler tarafından fizik ve sosyal destekler sağlama amacıyla yapılan sportif faaliyetlerin, engelliler tarafından da yapılabileceği uzun yıllar hiç düşünülmemiştir. Hatta bir kısım engellerin rehabilite edilebileceği dahi uzun yıllar kabul edilmemiştir. Ancak bu konu, XIX. yüzyılın ikinci yarısında daha modern ve bilimsel metodlarla yeniden önem kazanmıştır. İçinde bulunduğumuz yüzyılda çok çeşitli şekillerde gelişmiş, böylece spor, tedavi amacı ile kullanılan fiziksel egzersizlere büyük ölçüde tesir etmiştir (Norman, 1981).

Spor, engelli kişiye fiziksel aktivitelere katılım olanağının yanı sıra kişilik gelişimi ve özgüven duygusunu kazandırarak toplumsal yaşama uyum göstermesi yönünde büyük kolaylık sağlamaktadır. Spor ve fiziksel aktiviteler, rehabilite ve tedavi edici etkisi nedeniyle, engelli bireylerde fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim aracı olarak kullanılmaktadır.

Engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımı toplumun dikkatini engelli bireylere çekerek, olumsuz tutum ve davranışların değişmesinde önemli bir görevi yerine getirmektedir. Sportif etkinlikler yoluyla engelliler toplum içinde iş birliği, paylaşım ve kişiler arası ilişkilerin kurallarını öğrenirler. Yapılan aktiviteler engelli bireylerin yaşam kalitesini yükseltir ve sporcu kimliği ile kendilerini gerçekleştirebilecekleri bir sosyal ortam yaratır. Tüm bu özellikleri kapsamına alan bir etkinlik olarak spor engellilere yaşam boyu önerilmektedir (Özyürek, 1998).

Sporun Engelliler İçin Önemi;

- Engelli bireyin kendi kararlarını verme yeteneğini geliştirerek, bağımsızlık duygusunun artmasına yardımcı olur.
- Engelli bireyin sahip olduğu sosyal çevreyi geliştirir ve iletişim becerilerinin artmasını sağlar.
- Engelli bireyin kendi beceri ve yeteneklerine olan inancını artırarak, özgüven gelişimine yardımcı olur.
- Engelli bireyin sahip olduğu engel nedeniyle yaşadığı psikolojik gerginlik ve bunun sonucu oluşan sosyal sorunları aşmasında önemli rol oynar.
- Engelli bireyin kendini toplumdan soyutlamasını engeller ve hayata bağlanmasına yardımcı olur.
- Sportif etkinlikler sonucunda engelli birey rahatlar, iyi vakit geçirir ve eğlenir.
- Sporun zihinsel ve fiziksel kapasitede sağladığı gelişme ile motor, denge, el-göz koordinasyonunda sağladığı iyileşme engellinin eğitiminde ve rehabilitasyonunda olumlu etkiler yapar.
- Engelli bireyin aktivitelerde sergilediği performans kişilik gelişimine yardım ederken toplum tarafından engelli olmanın ötesinde sporcu olarak kabul görmesini sağlar.
- Engelli bireyin entelektüel kapasitesi ve problem çözme yeteneği artar. Spor, engellinin ailesi tarafından yeteneklerinin farkına varılarak kabul görmesini sağlar (Özer, 2001).

2.4.2. Görme Engellilerde Tedavi Aracı Olarak Spor

Uygulama sahası son derece geniş olan “sporla tedavi” Posttravmatik Rehabilitasyon, Kardiyak Rehabilitasyon, mesleki hastalıkların ve Psikosomatik hastalıkların tedavisinde kullanılır.

Bugün modern tıp âleminde, sporun tedavi edici bir araç ya da ilaç gibi kullanılması gittikçe yaygın bir hal almaktadır.

Bozulan fonksiyonların kazandırılmasında en etkin tedavi yöntemi, tedavi hareketleridir. Tedavi hareketleri, bir bilim dalıdır. Tıpkı ilaç gibi iyi doze edilebildiğinde çok yararlı ve aksi halde çok zararlı olabilir. Tedavi hareketlerinin başarı ile uygulanabilmesi için anatomi, nörofizyoloji, fizik ve kinesiyolojinin çok iyi bilinmesi gerekir. Tedavi hareketlerinin amacı, vücudun kuvvet, denge ve stabilitesini geliştirmek, bütün vücut hareketlerine uyum kazandırmaktır. Vücutta bulunan her sistemin kendine özgü bir hareketi vardır. Kas ve iskelet sistemi, hareket ve stabiliteyi içerir. Vücut fonksiyonlarını en iyi ve yeterli şekilde yapabilmek için kuvvet kaynağına ve bu kuvvetin ortaya çıkardığı hareketin kontrolüne ihtiyaç vardır. Bir başka deyişle kas kuvvetini durumu, egzersiz uygulamada en önemli kriterdir. Dolayısıyla egzersizin tedavi amacıyla kullanımı, diğer tedavi şekillerinde olduğu gibi dikkatli bir değerlendirme ve planlama gerektirir. Ferdi egzersizlerin yanında imkânlar, dâhilinde ise çeşitli sportif oyunlar düzenleyerek, grup egzersizlerine geçilmesi, engellinin cesaret ve motivasyonlarını artırarak daha kısa zamanda başarılı sonuca götürebilir (Norman, 1981).

2.4.3. Ülkemizde Görme Engelliler ve Spor

Ülkemizde yaklaşık bir milyon görme engelli vatandaşımız bulunmaktadır. Bu kişilerin hareket fonksiyonları sınırlıdır. Karşılaştıkları sınırlılıklar en belirgin şekilde motorsal gelişimlerinde görülmektedir. Görme engelli kişilerin en çok karşılaştıkları problemlerin başında vücut duruşu bozuklukları, kas gelişimi ve vücut dengesi yetersizliği, yürüme becerileri bozuklukları gelmektedir.

Görme engelli kişilerde gören kişilerden farklı olarak, bu problemlere daha sıklıkla rastlanmasının nedenleri arasında, görme engellilerin daha az hareket etmeleri, statik olma eğilimleri ve görsel uyaranların yokluğunun neden olduğu sanılmaktadır.

Görme engelli kişileri aynı gelişim seviyesindeki normal kişilerle karşılaştıracak olursak, görme engelli kişilerin kalp-damar sisteminin dayanıklılığı ve aktifliği daha

düşüktür. Fakat adalesel güçleri duruşlardaki sabırlılıkları, asılı duran kollardaki esneklikleri ve yüksek atlamalardaki başarıları normal kişilerle karşılaştırabilecek düzeydedir.

Ayrıca görme engelli sporcuların, görme yetersizliğinden etkilenme dereceleri açısından da birbirlerinden farklılaştıkları görülmektedir. Görme engelli spor kulüplerinde hiç görmeyen sporcu olabileceği gibi, farklı düzeyde görme keskinliğine sahip; yakın mesafeden el seçen, parmak sayan, büyük punto yazılmış yazıları okuyan, renkleri ayırt edebilen sporcularda bulunabilmektedir (Özer, 2001).

Uluslararası Görme Engelliler Sporları Federasyonu (IBSA) görme engelli kişileri sportif açıdan üç ayrı gruba ayırarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma, B1 düzeyi görme keskinliği total körlük (ışık algısı olmayan) B2 düzeyi görme keskinliği, (parmak sayımdan 2/60'a kadar görüş keskinliği veya 5 dereceden az bir görme alanı), B3 düzeyi görme keskinliği (2/60 – 6/60 arası görüş keskinliğine ve 5 ile 20 dereceler arasında görme alanı) (IBSA, 2003).

Görme engelliler göremedikleri için bedenlerini kullanmada zorluklarla karşılaşmaktadır. Örneğin görme engelli bir sporcu basketbol ya da futbol oynayan gören bir sporcunun vücudunu nasıl kullandığını görememekte, gören sporcuların nasıl koştuklarını, yüzdüklerini, ellerini, kollarını ve bacaklarını nasıl hareket ettirdiklerini görememekte ve becerileri nasıl yaptıklarını bilememektedir. Görme engelli sporculara kavram ve beceriler öğretilirken, gören sporculardan farklı ortamlara, yöntemlere ve daha çok zamana ihtiyaç duyulmaktadır.

Bedensel bakımdan, gören kişilerden farklı ve geri olan, görme engelli kişilerin beden eğitimi ve spora daha çok ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Çünkü spor ve egzersiz yapan görme engellinin hareket fonksiyonları gelişmekte ve rehabilite olmaktadır. Bunun yanında zihinsel aktiviteleri de gelişerek kendilerine olan öz güveni artmakta ve sosyal hayata katılımı sağlanmaktadır.

Görme yetersizliğinden etkilenmiş olma, beden eğitimi ve spor için sınırlayıcı bir koşul değildir. Görme engelli kişilere çok miktarda kas gücü ve dayanıklılık egzersizleri uygulanabilir. Gelişimsel egzersizler vasıtasıyla görme yetersizliği olan kişiler iyi beden duruşu, düzgün yürüme, koşma, yüzme gibi birçok beceriyi

kazanabilirler. Ayrıca fiziksel eğitim programları, fiziksel açıdan canlı ve iyi bir kas koordinasyonu olan, sağlıklı bedenler yaratabilir, kendine güvenme ve gören kişiler tarafından kabul görme gibi toplumsal ve duygusal yararları da vardır (Özer, 2001).

Fiziksel eğitim programları görme engelli kişilerin aktif hayata katılmalarını, uyum sağlamalarını amaçlamalıdır. Görme engellilerin fiziksel ve motor yeteneklerini artırarak çevresi ile başa çıkma güvenini sağlamalıdır. Bu onlarda birey olarak kabul edilme duysusu da aşılmalıdır.

Görme engelli kişileri güvenlik açısından etkinliklere katmadan önce şunlara dikkat edilmelidir. Tıbbi kayıtlar ve gözlem yoluyla sağlık kontrolleri yapılmalıdır.

Fiziksel mekânlar görme engelliler için uyarlı hale getirilmelidir. Görme engelli sporcuların farklı özellik ve yetenekleri nedeniyle normal spor tesis ve ortamlarından yeterince yararlanamayacağından dolayı spor tesislerinin görme engellilere yönelik uyarlı hale getirilmesi sağlanmalıdır. Çünkü halen ülkemizde görme engelli sporcular için tasarlanmış bir spor tesisi mevcut bulunmamaktadır. Beden eğitimi ve sporla ilgili olarak, görme engelli sporcuların görme keskinliği düzeyi dikkate alınarak yeni düzenlemeler yapılabilir. Çünkü görme engelli sporcuların bedensel gelişimlerinin olağan şekilde sürdürülmesinde çevre düzenlenmesi çok önemlidir. Görme engelli sporcuların spor alanlarında ve diğer ortamlarda olumsuz durumlarla karşılaşmaması için takılıp düşebileceği ya da çarpabileceği eşyaların engellerin ayakaltından kaldırılması gereklidir. Sporcuların çalışma yaparken çalışacağı istasyondaki malzemelerin yerlerini bulmasında, bir istasyondan diğer bir istasyona geçerken rahat hareket etmesine yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Spor alanlarında malzemelerin yerlerini sabit tutmak gerekmektedir. Yerleri değişen malzemeler olduğunda değişiklik yapılan yerleri ve konumları her defasında gösterilmeli ve öğretilmelidir. Kırılacak dökülecek eşyalar ayakaltında bırakılmamalıdır. Özellikle az gören sporcularla, çalışma yaparken (bahçede, ya da spor salonunda) ışığın doğrudan gözüne gelmemesine dikkat edilmeli, ışığın kırılarak gözüne yansımaya özen gösterilmelidir.

2.4.4. Görme Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkileri

Bozulan fonksiyonların kazandırılmasında en etkili tedavi yöntemi, tedavi hareketleridir. Aynen ilaç gibi dozu iyi ayarlanıp planlandığında spor, görme engelliler için fiziksel faydalar sağladığı gibi; sporun sosyal yönleri de göz önüne alındığında, görme engelli bireylerin sosyalleşmesine de yararlı olacağını söylemek mümkündür (Norman, 1981).

Toplum adı verilen insan grubunun, canlılığı, dinamizmi, hareketliliğinin devamı, bireyin ortaklaşa alışkanlıklar haline getirdiği ilişki şekilleri ile sağlanır. Bu ilişki şekillerini sağlayan yollardan biri de spor etkinlikleridir. İşte sosyal ilişkileri kolaylaştırıcı yönü ile spor, önemli bir sosyalleşme aracıdır. Bunun nedeni, sosyalleşmenin başlangıçta sadece biyolojik varlık olan bireyin, toplumun kurallarını, uygulamalarını, değerlerini ve bilgilerini öğrenmesi ve öğrendiklerine uygun davranabilmesini sağlama özelliğinden gelmektedir.

Toplumun diğer üyeleriyle etkileşimde bulunmak, bireyin uygun davranış örüntülerini öğrenmesine yardımcı olur. Birey, haklarını, görevlerini, sorumluluklarını ve hangi davranışlarının diğerleri tarafından onaylanacağını veya onaylanmayacağını öğrenir. Bu da bizi sosyalleşme kavramına götürür. Sosyalleşme, toplumun üyesi olma, diğer insanlarla yaşamayı öğrenme sürecidir ve bu süreç içinde birey, diğer insanlarla etkileşim yoluyla kendine özgü toplumsal davranış ve değerleri geliştirir (Sezal, 2002).

Engellilerin, sportif yarışmalara katılmaları, yaşamları boyunca onları faaliyet içerisinde tutması açısından önemlidir. Spor, zihni ve vücudu çalıştırdığı güven, disiplin, rekabet ve arkadaşlık hislerini uyandırdığı için, topluma dönme ve yararlı olabilme imkânını büyük çapta arttırır.

Başlangıçta çok basit de olsa başkalarıyla oyun ya da basit yarışma türü etkinliklere katılmaya başlayan bir özürlü, korku ve çekingenliğini yenme fırsatını bulabilecektir. Bu amaca ulaşabilmek için mutlaka katı kurallar veya zor hedefler ortaya konması asla gerekli değildir (I. Özürlüler Şurası, 1999).

Engelli bireylerin spma çora olan gereksiniminin engelli olmayan bireylerden fazla olduğu yolundaki yaklaşım 1975 yılında imzalanan tüm özürlü çocukların beden eğitimine ilişkin konular da karara bağlanmıştır. Engelli kişiler için sportif etkinliklerin

önemünün ortaya çıkmasından sonra beden eğitimi dersinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Sportif etkinliklerin özürlü bireyleri toplumdaki diğer bireylerle bir araya getirerek eğitimde ulaşılmak istenilen entegrasyon hedefinin gerçekleşmesine olanak yarattığı da bilinmektedir. Ancak engelli bireyler için uygun sportif aktivitelerin seçiminde en önemli unsur özür uygunluk prensibidir. Seçilen etkinlik bireysel ya da kollektif de olsa önemli olan özürlü bireyin engeline ve psikolojik yapısına uygun olmasıdır.

Görme engelli bireylere aileden sonra, okullarda verilen eğitim esnasında ve kitle iletişim araçları ile sosyalleşme imkânı sağlanmaktadır. Ancak bu araçların yanında yapılacak olan spor etkinliklerinin, görme engelli bireylerin sosyalleşmesine yapacağı olumlu katkı açıkça görülmektedir. Bunun sebebi ise, spor yapan bireyler devamlı olarak sosyal ilişki içindedirler. Enerjilerini ruhsal ve bedensel olarak spor vasıtası ile deşarj etmektedirler (Özer, 2001).

2.5. İlgili Araştırmalar

Selmin Çakmakçı'nın 2001 yılında Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Okullarda Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine Etkileri" konulu yüksek lisans tezinde beden eğitimi spor faaliyetlerinin, öğrencilerin sosyalleşmesine büyük ölçüde etken olduğu sonucu, hem kuramsal kısımda hem de anket uygulamasında ortaya çıkmıştır.

Oğuz Erdoğan'ın 2001 yılında Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Spor Yapan ve Spor Yapmayan Gençlerin Toplumsallaşmasında Sporun Yeri" konulu yüksek lisans tezinde, kuramsal boyutta, sosyalleşmeye sporun etkili olduğu; ancak anket uygulamalarının sonucunda, uygulama boyutunda, spor yapan ve spor yapmayan gençlerin benzer özellikleri olduğu görülmüştür.

Ahmet Şadan Ökmen'in 2003 yılında Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimi Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Öğrencilerin Toplumsallaşmasındaki Rolü" konulu, kuramsal düzeyde

hazırlanmış doktora tezinde de sporun sosyalleşmeye olumlu katkıları olduğu sonucuna varılmıştır.

Hasan Şahan'ın 2007 yılında Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı'nda hazırladığı "Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü" konulu doktora tezinde spor aktivitelerinin, sosyalleşmeye salt etken olmadığı, ancak sporun, sosyalleşme sürecinde vazgeçilmez bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evreni, örneklem grubu, araştırma modeli, veri toplama yöntemi, veri toplama araçların uygulanmasına ilişkin bilgiler verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmayla spor yapan görme engelli bireyler ile spor yapmayan görme engelli bireylerin sosyalleşme süreçleri arasında anlamlı fark olup olmadığı değerlendirilmiştir. Bu araştırma tarama modelinde, betimsel bir çalışmadır. “Tarama Modelinde araştırmaya konu olan birey, olay ve nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır”(Karasar, 2003).

Araştırmada, görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecine sporun etkisi, taramanın konusu olmuştur.

Çankaya Belediyesi spor kulübüne bağlı, 40 spor yapan görme engelli bireye ve 40 spor yapmayan görme engelli bireye ilgili bilgiler verilip, bu bilgiler diğer çalışmalarla ve bazı sayısal verilerle desteklenmiştir.

Araştırma için ayrıca toplam 80 engelli bireye bir anket formu uygulanmıştır. bu formlar görme engelli bireyler ile yapılan birebir görüşmeler ile araştırmacı tarafından bizzat doldurulmuştur. Bu anket ile elde edilen verilerle araştırmanın problemine çözüm aranmıştır

3.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2008–2009 öğretim yılı Ankara ilinde yaşayan Çankaya Belediyesi Spor Kulübüne bağlı görme engelli bireyler oluşturmuştur.

Çalışma evreni ayrıca örneklem grubunu oluşturmaktadır. Çalışma örneklemini olarak gönüllü 40 spor yapan ve 40 spor yapmayan 18-22 yaş arası görme engelli olmak üzere toplam 80 kişilik araştırma grubu oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Çankaya Belediyesi Spor Kulübünde ilgililer ile önceden görüşmeler yapılmış, görme engelli bireyler belirlenmiş, Spor Kulübünde bulunan bireylere uygun olan zamanlar sorumlu kişilerle tespit edilmiştir.

Belirlenen yerde uygulama yapılabilecek zamanlar sorumlu kişilerce onaylandıktan sonra 18-22 yaş arası görme engelli bireylere uygulamak amacıyla, geliştirilmiş birer anket formu uygulanması aşamasına geçilmiştir. Anketin uygulanması sırasında uygulamaların olabildiğince uygun koşullarda gerçekleşmesi için Spor Kulübü sorumlularından ve Spor Kulübü müdürlerinden destek alınmıştır.

Uygulama esnasında gürültünün mümkün olduğu kadar az olmasını sağlamak amacıyla ortalama olarak 3 görme engelli bireyin bulunmasına dikkat edilmiştir. Uygulamaya geçmeden önce bireylere yapılacak olan çalışma ile ilgili açıklayıcı kısa ve net bilgiler verilmiştir. Uygulamaların süresi öğrencilerin soruları cevaplama hızına göre değişiklik göstermektedir.

Araştırmacı tarafından anket soruları yüksek sesle okunmuş, anket formu bizzat araştırmacı tarafından doldurulmuştur.

Araştırmamızda veri toplama tekniklerinden, belgesel kaynak derlemesi, anket ve görüşme kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamına giren görme engelli bireylere anket çalışması uygulanmıştır. Soru kâğıdı 2 bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde sosyalleşme kavramının ortaya çıkarılmasını amaçlayan (32 soru) sorular sorulmuştur. 2. bölümde ise spor ile birlikte sosyalleşme kavramının ortaya çıkmasına yardım edecek (27) sorudan oluşan bölüm olarak hazırlanmıştır.

Araştırmada Hasan Şahan'ın "Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü" konulu doktora tezi için kullandığı anketten aynen faydalanılmıştır.

Anketi, uygulamaya geçirmeden önce, benzer çalışmalar ve alanında uzman akademisyenlerin görüşlerinden de yararlanılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırmada, anket yoluyla toplanan veriler kullanılarak frekans ve yüzde dağılımları bulunmuş, verileri değerlendirmede ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında ise Mann-Whitney U testi yapılarak veriler değerlendirilmiştir. Çıkan sonuç , tablolarda gösterilmiştir. “SPSS” istatistik paket program kullanılmıştır.

3.6. Kullanılan İstatistikî Testler

3.6.1. Mann Whitney U Testi

Mann Whitnet U testi test t- testinin para metrik olmayan eşdeğeri olarak düşünülebilir. Mann Whitney U testi için verinin dağılımı konusunda herhangi bir şart olmamakla birlikte, verinin tesadüfü olarak toplanmış olması gerekmektedir, analiz için verinin, aralık seviyesi olmasına gerek kalmaksızın, ordinal (sıralama) seviyede olması da yeterli olmaktadır. Bu test yardımıyla, bağımsız iki grubun aynı dağılıma sahip ana kitlelerden (popülasyondan) geldiği hipotezi test edilebilmektedir. Ana kitlelerin dağılımının belirlenmesi zorunluluğu bulunmamaktadır (Altunışık, 2004).

3.6.2. Geçerlilik ve Güvenirliliği

Hasan Şahan tarafından “Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü” anketinin geçerlilik güvenirlilik çalışması yapılmıştır. Buna göre:

Sosyalleşme ile ilgili değişkenlerin Cronbach Alpha katsayısı 0,77

Spor ve sosyalleşme ile ilgili değişkenlerin Cronbach Alpha katsayısı 0,84 bulunmuştur.

Cronbach Alpha değerleri sosyal bilimler için 0,70 in üzeri kabul edilir. Dolayısıyla bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

4. BULGULAR

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 1: “Sporcu olmayan” ve “sporcu olan” görme engelliler arasında sosyalleşme açısından farklara ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları:

		Mann-Whitney “U”	Z Değeri	P Değeri
1	Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim	765	-0,377	0,706
2	Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım	742	-0,624	0,533
3	İnsanlar, toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler	771	-0,299	0,765
4	Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım	688	-1,184	0,237
5	Her türlü sosyal etkinliğe katılmaktan hoşlanırım	602	-2,052	*0,04
6	Toplumun içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim	742	-0,63	0,529
7	Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım	742	-0,60	0,549
8	Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim	749	-0,545	0,586
9	Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim	709	-0,963	0,336
10	Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım	800	-0,00	1,00
11	Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur	702	-1,028	0,304
12	Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim	753	-0,487	0,627
13	Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikten keder ve dertlerimi unuturum	784	-0,170	0,865
14	Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilirse, toplumun daha iyi olacağı kanısındayım	781	-0,203	0,839
15	Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem	647	-1,596	0,111
16	Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim (gelenek, töre, inançlar)	759	-0,422	0,673

17	Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder	580	-2,381	*0,017
18	Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranırım	642	-1,738	0,82
19	Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum	734	-0,694	0,488
20	Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır	744	-0,589	0,556
21	Ailemin değer yargıları ile toplumunkiler arasındaki farklılık beni fazla etkilemez	792	-0,086	0,931
22	Ailem, arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar	763	-0,389	0,698
23	İnsanların davranışlarını yargılamaya çalışmasından rahatsız olurum	613	-1,898	0,058
24	Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasında ve böylece toplumsal bütünleşmeyi sağlamada etkin bir faktördür	506	-3,045	*0,002
25	Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam	720	-0,889	0,374
26	Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım	707	-0,975	0,330
27	Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım	533	-2,745	*0,006
28	Spor kulüpleri, farklı insan grupları arasında, toplumsal diyalog için bir adımdır	774,5	-0,269	0,788
29	Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim	780	-0,226	0,821
30	Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli	721	-0,837	0,403
31	Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir	700	-1,111	0,266
32	Bizi diğer kültürden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde aşamasıdır	734	-0,699	0,485

*P <0.05

Sporcu olan ve sporcu olmayan görme engelliler arasında sosyalleşme açısından farklar:

Karar Kuralı: $p \text{ değeri} < \alpha$ ise hipotez reddedilir.

“Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım” sorusu için (P değeri < 0,05) olduğundan **fark vardır.**

“Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder” sorusu için; (P değeri < 0,05) olduğundan **fark vardır.**

“Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür” sorusu için (P değeri < 0,05) olduğundan **fark vardır.**

“Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım” sorusu için (P değeri < 0,05) olduğundan **fark vardır.**

Araştırmaya katılan görme engellilerin sorulara verdiklere cevapları birer birer incelenecek olursa:

Tablo 2: Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	26	44	6	4	-	80
%	32,5	55	7,5	5	-	100

Tablo 2’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %32,5’i kesinlikle katılmıyorum; %55’i katılmıyorum; %7,5’i kararsızım; %5’i katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 3: Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	8	12	-	46	14	80
%	10	15	-	57,5	17,5	100

Tablo 3'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10'u kesinlikle katılmıyorum; %15'i katılmıyorum; %57,5'i katılıyorum; %17,5'i kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 4: İnsanlar, toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	6	16	20	38	80
%	-	7,5	20	25	47,5	100

Tablo 4'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,5'i katılmıyorum; %20'si kararsızım; %25'i katılıyorum ve %47,5'i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 5: Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	28	12	40	-	80
%	-	35	15	50	-	100

Tablo 5'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %35'i katılmıyorum; %15'i kararsızım; %50'si katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 6: Her türlü sosyal etkinliğe katılmaktan hoşlanırım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	24	12	38	6	80
%	-	30	15	47,5	7,5	100

Tablo 6’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %30’u katılmıyorum; %15’i kararsızım; %47,5’i katılıyorum ve %7,5’i kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 7: Toplumun içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim.

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	12	46	22	80
%	-	-	15	57,5	27,5	100

Tablo 7’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %15’i kararsızım; %57,5’i katılıyorum ve %27,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 8: Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	20	3	24	-	80
%	-	25	45	30	-	100

Tablo 8’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %25’i katılmıyorum; %45’i kararsızım; %30’u katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 9: Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	44	24	12	-	80
%	-	55	30	15	-	100

Görüldüğü gibi, ankete katılan engelli bireylerin %55’i katılmıyorum; %30’u kararsızım; %15’i katılıyorum demiştir.

Tablo 10: Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	42	24	8	6	80
%	-	52,5	30	10	7,5	100

Tablo 10’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %52,5’i katılmıyorum; %30’u kararsızım; %10’u katılıyorum ve %7,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 11: Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	4	12	36	28	80
%	-	5	15	45	35	100

Tablo 11’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i katılmıyorum; %15’i kararsızım; %45’i katılıyorum ve %35’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 12: Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	10	16	42	12	80
%	-	12,5	20	52,5	15	100

Tablo 12’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %12,5’i katılmıyorum; %20’si kararsızım; %52,5’i katılıyorum ve %15’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 13: Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	4	16	38	22	80
%	-	5	20	47,5	27,5	100

Tablo 13’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i katılmıyorum; %20’si kararsızım; %47,5’i katılıyorum ve % 27,5’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 14: Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	8	16	44	12	80
%	-	10	20	55	15	100

Tablo 14’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10’u katılmıyorum; %20’si kararsızım; %55’i katılıyorum ve %15’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 15: Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilirse, toplumun daha iyi olacağı kanısındayım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	10	28	42	80
%	-	-	12,5	35	52,5	100

Tablo 15’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %12,5’i kararsızım; %35’i katılıyorum ve %52,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 16: Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	8	10	40	22	80
%	-	10	12,5	50	27,5	100

Tablo 16’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10’u katılmıyorum; %12,5’i kararsızım; %50’si katılıyorum ve %27,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 17: Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	10	16	38	16	80
%	-	12,5	20,0	47,5	20,0	100

Tablo 17’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %12,5’i katılmıyorum; %20’si kararsızım; %47,5’i katılıyorum ve %20’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 18: Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	18	46	16	80
%	-	-	22,5	57,5	20	100

Tablo 18’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %22,5’i kararsızım; %57,4’i katılıyorum ve %20’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 19: Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranırım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	20	48	12	-	-	80
%	25	60	15	-	-	100

Tablo 19’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %25’i kesinlikle katılmıyorum; %60’ı katılmıyorum; %15’i kararsızım şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 20: Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	2	30	38	10	80
%	-	2,5	37,5	47,5	12,5	100

Tablo 20’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %2,5’i katılmıyorum; %37,5’i kararsızım; %47,5’i katılıyorum ve %12,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 21: Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	6	18	42	14	80
%	-	7,5	22,5	52,5	17,5	100

Tablo 21’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,5’i katılmıyorum; %22,5’i kararsızım; %52,5’i katılıyorum ve %17,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 22: Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	26	44	10	80
%	-	-	32,5	55	12,5	100

Tablo 22’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %32,5’i kararsızım; %55’i katılıyorum ve %12,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 23: Ailem, arkadaş çevremi belirlenmesinde etkin rol oynar

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	18	42	12	-	8	80
%	22,5	52,5	15	-	10	100

Tablo 23'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %22,5'i kesinlikle katılmıyorum; %52,5'i katılmıyorum; %15'i kararsızım ve %10'u da kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 24: İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	-	36	44	80
%	-	-	-	45	55	100

Görüldüğü gibi, ankete katılan engelli bireylerin %45'i katılıyorum ve %55'i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo25: Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasında ve böylece toplumsal bütünleşmeyi sağlamada etkin bir faktördür

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	18	36	26	80
%	-	-	22,5	45	32,5	100

Tablo 25’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %22,5’i kararsızım; %45’i katılıyorum ve %32,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 26: Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	-	39	41	80
%	-	-	-	49	51	100

Tablo 26’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %49’u katılı ve %51’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 27: Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	22	40	18	-	80
%	-	27,5	50	22,5	-	100

Tablo 27’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %27,5’i katılmıyorum; %50’si kararsızım; %22,5’i de katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 28: Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	12	16	38	14	80
%	-	15	20	47,5	17,5	100

Tablo 28’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %15’i katılmıyorum; %2’si kararsızım; %47,5’i katılıyorum ve %17,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 29: Spor kulüpleri, farklı insan grupları arasında, toplumsal diyalog için bir adımdır

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	12	39	29	80
%	-	-	15	48,8	36,2	100

Tablo 29’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %15’i kararsızım; %48,8’i katılıyorum ve %36,2’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 30: Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim.

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	-	46	34	80
%	-	-	-	57,5	42,5	100

Tablo 30’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %57,5’i katılıyorum ve %42,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 31: Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	12	29	39	80
%	-	-	15	36,2	48,8	100

Tablo 31’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %15’i kararsızım; %36,2’si katılıyorum ve %48,8’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 32: Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	-	39	41	80
%	-	-	-	48,8	51,2	100

Tablo 32’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %48,8’i katılıyorum ve %51,2’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 33: Bizi diğer kültürden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	4	10	42	24	80
%	-	5	12,5	52,5	30	100

Tablo 33’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i katılmıyorum; %12,5’i kararsızım; %52,5’i katılıyorum ve %30’u de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde, sadece sporcu olan görme engelli bireyler ile ilgili sorulara verilen cevapların frekans ve yüze dağılımları verilmiştir. Buna göre;

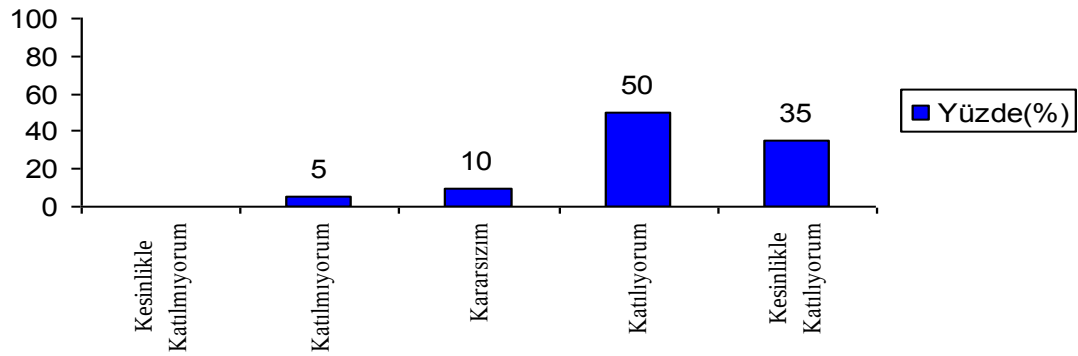
Tablo 34: Spor yapan bireyler, kendileriyle barışık olur

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	2	4	20	14	40
%	-	5	10	50	35	100

Tablo 34’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i kararsızım; %10’ u katılıyorum ve %50’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Grafik 1

Spor yapan engelli bireylerin kendileri ile barışık olup olmamalarının dağılımı

Tablo 35: Diğer insanlar beni reddecek olsa dahi, haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim

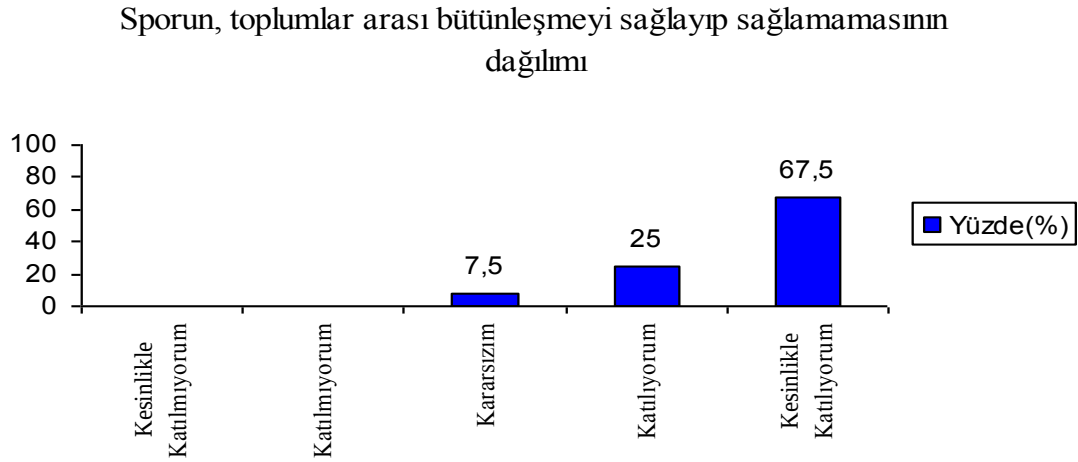
	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	2	5	15	18	40
%	-	5	12,5	37,5	45	100

Tablo 35’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i katılmıyorum; %12,5’i kararsızım; %37,5’i katılıyorum ve %45’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 36: Spor, toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	3	10	27	40
%	-	-	7,5	25	67,5	100

Tablo 36’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,5’i kararsızım; %25’i katılıyorum ve %67,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Grafik 2

Tablo 37: Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	4	26	10	40
%	-	-	10	65	25	100

Tablo 37’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10’u kararsızım; %65’i katılıyorum ve %25’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

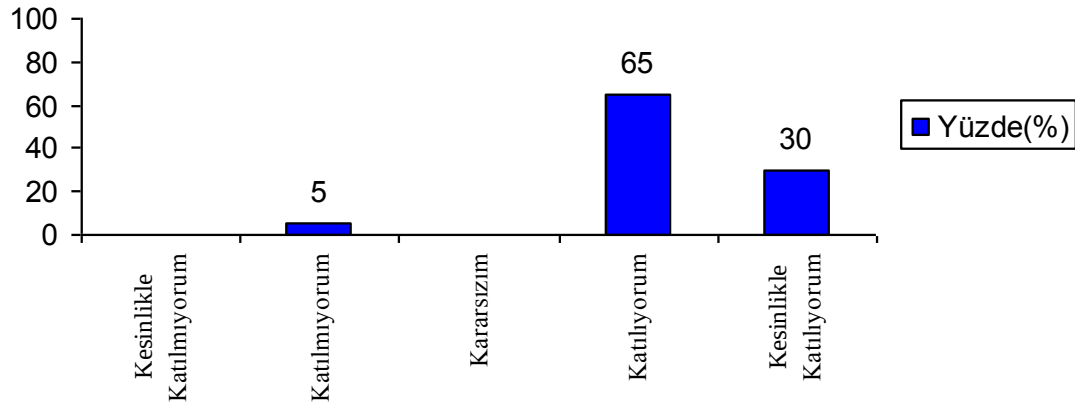
Tablo 38: Spor, insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	2	-	26	12	40
%	-	5	-	65	30	100

Tablo 38’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i katılmıyorum; %65’i katılıyorum ve %30’u de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Grafik 3

Sporun insanlar arası iletişime olumlu katkı sağlayıp sağlamamasının dağılımı

Tablo 39: Spor eğitimi, topluma daha faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	7	27	6	40
%	-	-	17,5	67,5	15	100

Tablo 39’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %17,5’i kararsızım; %67,5’i katılıyorum ve %15’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 40: Spor, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	4	2	30	4	40
%	-	10	5	75	10	100

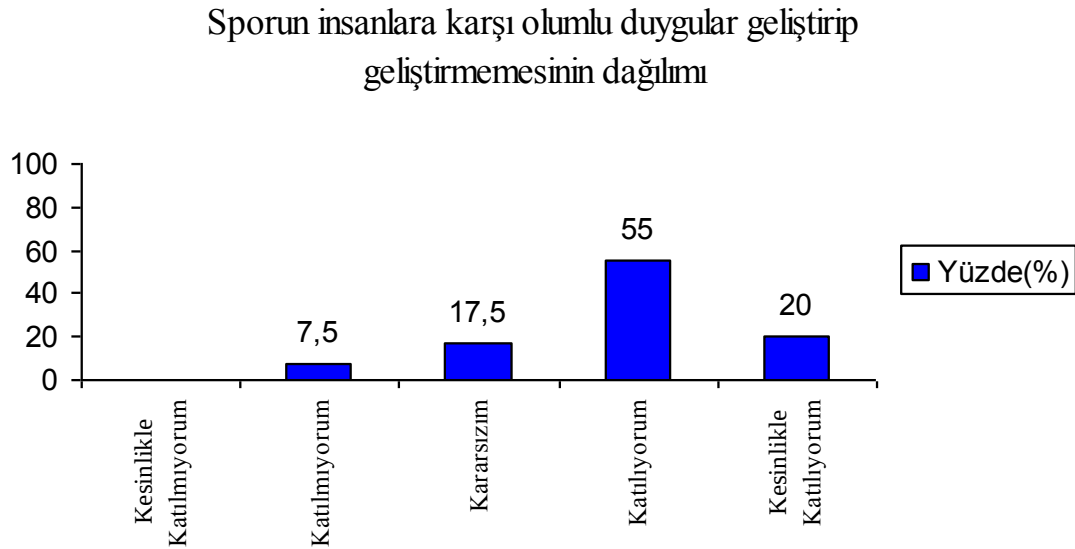
Tablo 40’ta bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10’u katılmıyorum; %5’i kararsızım; %75’i katılıyorum ve %10’u da kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 41: Spor, insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	3	7	22	8	40
%	-	7,5	17,5	55	20	100

Tablo 41’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,5’i katılmıyorum; %17,5’i kararsızım; %55’i katılıyorum ve %20’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Grafik 4

Tablo 42: Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	2	3	27	8	40
%	-	5	7,5	67,5	20	100

Tablo 42’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i katılmıyorum; %7,5’i kararsızım; %67,5’i katılıyorum ve %20’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 43: Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	4	26	10	40
%	-	-	10	65	25	100

Tablo 43'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10'u kararsızım; %65'i katılıyorum ve %25'i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 44: Bireysel hareketlerden ziyade, diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	8	2	25	5	40
%	-	20	5	62,5	12,5	100

Tablo 44'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %20'si katılmıyorum; %5'i kararsızım; %62,5'i katılıyorum ve %12,5'i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 45: İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	2	-	20	18	40
%	-	5	-	50	45	100

Tablo 45’te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i katılmıyorum; %50’si katılıyorum ve %45’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 46: Spor alanında birşey yapmaya karar verirsem, başkalarının düşüncelerinden etkilenmem

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	3	21	16	40
%	-	-	7,5	52,5	40	100

Tablo 46’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,5’i kararsızım; %52,5’i katılıyorum ve %40’ı da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 47: Her yaş grubunda, cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	3	27	10	40
%	-	-	7,5	67,5	25	100

Tablo 47’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,5’i kararsızım; %67,5’i katılıyorum ve %25’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 48: Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	2	29	9	40
%	-	-	5	72,5	22,5	100

Görüldüğü gibi, ankete katılan engelli bireylerin %5’i kararsızım; %72,5’i katılıyorum ve %22,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 49: Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	5	20	9	6	-	40
%	12,5	50	22,5	15	-	100

Tablo 49’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %12,5’i kesinlikle katılmıyorum; %50’si katılmıyorum; %22,5’i kararsızım ve %15’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 50: İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	6	6	50	8	40
%	-	15	15	20	20	100

Tablo 50’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %15’i katılmıyorum; %15’i kararsızım; %50’si katılıyorum ve %20’si de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 51: Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	11	25	1	3	-	40
%	27,5	62,5	2,5	7,5	-	100

Tablo 51’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %27,5’i kesinlikle katılmıyorum; %62,5’i katılmıyorum; %2,5’i kararsızım ve %7,5’i de katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 52: Duygularımı, spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanırım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	2	-	12	23	3	40
%	5	-	30	57,5	7,5	100

Tablo 52’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i kesinlikle katılmıyorum; %30’u kararsızım; %57,5’i katılıyorum ve %7,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 53: Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde, grubun lideri olurum

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	25	10	5	-	40
%	-	62,5	25	12,5	-	100

Tablo 53'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %62,5'i katılmıyorum; %25'i kararsızım; %12,5'i katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 54: Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	3	10	8	19	-	40
%	7,5	25	20	47,5	-	100

Tablo 54'te bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,5'i kesinlikle katılmıyorum; %25'i katılmıyorum; %20'si kararsızım; %47,5'i katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 55: Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	2	7	20	11	40
%	-	5	17,5	50	27,5	100

Tablo 55’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i katılmıyorum; %17,5’i kararsızım; %50’si katılıyorum ve %27,5’i de kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 56: Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	9	-	26	5	40
%	-	22,5	-	65	12,5	100

Tablo 56’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %22,5’i katılmıyorum; %65’i katılıyorum ve %12,5’i da kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 57: Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	3	26	11	40
%	-	-	7,5	65	27,5	100

Tablo 57’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %7,5’i kararsızım; %65’i katılıyorum ve %27,5’i de kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 58: Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	-	4	32	4	40
%	-	-	10	80	10	100

Tablo 58’de bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %10’u kararsızım; %80’i katılıyorum ve %10’u da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 59: Arkadaşlarla beraber spor yapmaktan hoşlanırım

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	-	2	2	24	12	40
%	-	5	5	60	30	100

Tablo 59’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %5’i katılmıyorum; %5’i kararsızım; %60’ı katılıyorum ve %30’u da kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 60: İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir

	1	2	3	4	5	TOPLAM
f	11	22	3	4	-	40
%	27,5	55	7,5	10	-	100

Tablo 60’da bu soruya verilen cevaplara göre, ankete katılan engelli bireylerin %27,5’i kesinlikle katılmıyorum; %55’i katılmıyorum; %7,5’i kararsızım; %10’u katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Tartışma

Yüksek Lisans tezi olarak seçilen “Görme Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi” konulu çalışmada, sosyalleşme olgusunu açıklayıp, görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecinde sporun önemi vurgulanmaya çalışıldı.

İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek ve iradeyi güçlü kılmamanın yanı sıra, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendine güveni yaratmanın ötesinde bireyin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmede spor önemli bir etken değil, önemli bir araçtır.

Güven, denge, hareketlerde özgürlük ve koordinasyon kazanmak için kullanılabilecek olan spor, ayrıca görme kaybı nedeniyle kaçınılmaz olan çevreden zarar görme korkusunun giderilmesinde de yardımcıdır.

Spor; bireyin bedensel, ruhsal ve toplumsal davranışlarını yönlendirmeye yönelik bir araçtır. Toplumun fertlerine sağlanacak boş zaman faaliyetleri, gençlerin iyi yetişmesi ve topluma faydalı bireyler olması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu konulara önem verilirken görme engelli bireylerin de ihmal edilmeden, aynı hassasiyetin onlara da gösterilmesi mühim bir noktadır (Karaküçük, 1999).

Görme engelliler, bir aktiviteyi normal şekilde veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmede, kısıtlı kalan veya yetersiz olan bireylerdir. Bozulan fonksiyonların geri kazandırılmasında en etkili yöntem, tedaviye yönelik egzersizlerdir. Aynen ilaç gibi dozu iyi ayarlanıp planlandığında spor, görme engelliler için fiziksel faydalar sağladığı gibi; sporun sosyal yönleri de göz önüne alındığında, görme engelli bireylerin sosyalleşmesi yönündede de faydalı olacağını söylemek mümkündür.(Norman, 1981). Ancak verilere göre sporun sosyalleşme sürecinde kullanılabilen önemli bir araç olmaktan öteye geçemediği anlaşılmaktadır. Görme engelli bireylerin sosyalleşme süreçleri içerisinde kullanabildikleri spor dışındaki araçların varlığı irdelendiğinde sporun sosyalleşme sürecinde önemli bir etken olmadığı bu çalışma sonuçlarına göre söylenebilir

İnsan yaşamı; sürekli değişen ve gelişen bir süreç olduğuna göre sosyalleşme sürecinin de devamlılığını koruması, son derece doğal bir sonuçtur. Toplumun yeni üyelerine, o toplumda var olan yerleşmiş gelenek, görenek, tutum ve davranışların neler olduğunu ve bunlara uyum sağlamanın yollarını gösteren sosyalleşme ile bireyin şahsiyetini oluşturmaya yardımcı olur. İçinde yaşadığı toplumun düzenine ve kültürüne paralel şahsiyet geliştiren birey, mutlu olacak, aksi takdirde iç dünyasında ve aynı zamanda toplumsal düzende olumsuzluklar görülecektir.

Asla sonlanmayan bir süreç olan sosyalleşmede aile, arkadaş grupları, okul, kitle ve iletişim araçları gibi sosyalleşme araçları, bu sürece yardımcı olur. Bilinen bu gibi sosyalleşme araçlarının yanında günümüzde daha başka sosyalleşme araçlarından da bahsetmek mümkündür. Bunlardan biri de spordur. Toplumsal yaşamın, toplumsal kültürün organik üyelerinden olan spor, insanın gelişimsel özelliklerini doğrudan etkilediği gibi, barış, sevgi, dürüstlük, özveri gibi özellikleri ve değerleri de beraberinde getirir. Aynı zamanda spor, birey ve toplum ilişkilerini geliştirdiği gibi, toplumun yükseltilmesinde önemli bir araçtır. Spor, ferdin topluma uyumunu sağladığı gibi, ruh ve beden sağlığını da güvence altına alır. Sporun bilinen bu yönleri açısından bakıldığında sosyalleşme için bir araç olduğu söylenebilir

Araştırma konumuza paralel olarak daha önce yapılmış olan çalışmalar ve sonuçlarını değerlendirecek olursak:

Selmin Çakmakçı'nın 2001 yılında Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Okullarda Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine Etkileri" konulu yüksek lisans tezinde beden eğitimi spor faaliyetlerinin, öğrencilerin sosyalleşmesine büyük ölçüde etken olduğu sonucu, hem kuramsal kısımda hem de anket uygulamasında ortaya çıkmıştır.

Oğuz Erdoğan'ın 2001 yılında Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Spor Yapan ve Spor Yapmayan Gençlerin Toplumsallaşmasında Sporun Yeri" konulu yüksek lisans tezinde, kuramsal boyutta, sosyalleşmeye sporun etkili olduğu; ancak anket uygulamalarının sonucunda, uygulama boyutunda, spor yapan ve spor yapmayan gençlerin benzer özellikleri olduğu görülmüştür.

Ahmet Şadan Ökmen'in 2003 yılında Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimi Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı "Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Öğrencilerin Toplumsallaşmasındaki Rolü" konulu, kuramsal düzeyde hazırlanmış doktora tezinde de sporun sosyalleşmeye olumlu katkıları olduğu sonucuna varılmıştır.

Hasan Şahan'ın 2007 yılında Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı'nda hazırladığı "Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü" konulu doktora tezinde spor aktivitelerinin, sosyalleşmeye salt etken olmadığı, ancak sporun, sosyalleşme sürecinde vazgeçilmez bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görme engelli bireylerin sosyalleşme süreçlerini değerlendirme ile ilgili yapılan anket sonuçlarına göre spor yapan görme engelli bireyler ile spor yapmayan görme engelli bireylerin toplam 32 soruya verdikleri yanıtların 28'inde (P değeri $> 0,05$) olduğundan fark yoktur sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Tablo 1).

"Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım" sorusu için (P değeri $< 0,05$) olduğundan fark vardır.

"Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder" sorusu için; (P değeri $< 0,05$) olduğundan fark vardır.

"Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür" sorusu için (P değeri $< 0,05$) olduğundan fark vardır.

"Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım" sorusu için (P değeri $< 0,05$) olduğundan fark vardır.

Yapılan ankette mevcut 32 soruya verilen yanıtların 4'ünde (P değeri $< 0,05$) olduğundan fark vardır sonucuna ulaşılmıştır. Göz ardı edilemeyecek bu 4 önemli sonuç bize sporun sosyalleşmede aldığı önemli rolü göstermektedir.

Spor ve spor aktiviteleri bireylerin sosyalleşme sürecinde vazgeçilmez bir faktördür. Bireylerin günlük yaşantılarında stresten uzaklaşma, sağlıklı yaşam, mesleki

bir gelecek için önemlidir. Gerek bireyin toplumsal değerlere uyumu ve toplumla barışık yaşama gibi faktörlere katılımın sağlanmasında önem arz etmektedir.

Bu bağlamda spor kavramı bireylerin toplumla, toplumun bireylerle olan ilişkilerinin sağlıklı olarak yürütülmesinde günümüz dünyasında en önemli araçlardan biri olarak yer almaktadır.

5.2. Sonuç

Sonuç olarak görme engellilerin sosyalleşmesine sporun etkisinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmanın kuramsal kısmında da rastlanıldığı üzere, sporun sosyalleşme araçlarından birisi olarak kabul edilebileceği ancak sosyalleşme sürecinde spor yapan ve yapmayan görme engelli bireyler arasında önemli bir fark görülmediği gözlemlenmiştir.

Uygulanan anket sonuçlarında da profesyonel veya amatör olarak sporla ilgilenen görme engelli bireyler ile spor yapmayan görme engelli bireyler arasında sosyalleşme düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecine sporun etkisini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Sporun görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecine olumlu yönde etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır.

2. Spor yapan görme engelli bireyler ile spor yapmayan görme engelli bireylerin sosyalleşme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Sporun, bireyler üzerinde fizyolojik, psikolojik ve sosyal alanlarda yararlarının olduğu bilinmektedir. Bu araştırmaya katılan deneklerin spor yapanlarla yapmayanlar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Spor toplumsal alanda bir sosyalleşme araçlarından birisidir. Bireylerin spor yapmadan da başka sosyalleşme araçları ile sosyalleşebileceği düşünülmelidir. Spor yapmayan bireylerin bir spor izleyicisi olabilecekleri düşünülmelidir. Çalışmanın yapıldığı yerlerde yaş ve sosyal imkânlar, sporun sosyalleşme açısından önemini düşürmüştür.

6. ÖNERİLER

Araştırmaya ilişkin öneriler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1. Sporun sosyalleşme sürecinde kullanılan diğer sosyalleşme araçları ile bir arada yapılabileceği ortamlar oluşturmak Spor Kulüplerinde sporun dışında da etkinliklerin bulunması yararlı olacaktır. Bu durum spor yapan ve yapmayan engelli bireyin bir arada olabilme imkânı bulmalarına neden olabilecektir.

2. Görme engelli bireylerin spor aktivitelerini icrasında kullandıkları spor salonlarının engelsiz bireylerce de kullanılabilir hale getirilmesi sosyalleşme de önemli bir etken olacaktır.

3. Görme engelli bireylere yönelik bu tür araştırmaların daha fazla katılımcı ile yapılmasının, sonuçların ilişki seviyesini arttıracak gibi, daha farklı ilişkilerin de ortaya çıkmasına imkân verebileceği düşünülmektedir.

4. Görme engelli bireylerin toplumla bütünleşmesini, özgüvenlerini geliştirmelerini, sorumluluk duygularını geliştirebilmelerini ve bağımsız bireyler olarak yaşamlarını daha rahat sürdürebilmelerini sağlayacak sportif etkinliklere yönlendirilmeleri gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Akdeniz, S. (1990). Eğitim Sosyolojisi. (2. Baskı). İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
2. Akyüz, H. (1991). Eğitim Sosyolojinin Temel Kuram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma. İstanbul: MEB Yayınları:2320.
3. Alav, O. (2001). Kitle İletişimi ve Yerel Medya. Isparta: Fakülte Kitabevi.
4. Alpman, C.(2001). Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyu Gelişimi. Ankara: Can Reklamevi Basın Yayın Ofset Matbaacılık.
5. Altunışık, R. ve Ark. (2004). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. (3. Baskı). Sakarya: Sakarya Kitabevi.
6. Aracı, H. (1999). Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi. Ankara: Bağırhan Yayinevi.
7. Battomore, T., Nispet Robert. (1990). Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi. Türkçeye Çevirileri Derleyen: Mete Turçay, Aydır Uğur. Ankara: V Yayınları.
8. Bauman, S. (1994) Uygulamalı Spor Psikolojisi. Çeviren: H.C. İkizler, Ali Osman Özcan. İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağıtım.
9. Bulgu, N. ve Ark. (2003). “Spor ve Toplumsallaşma”. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi. Ankara.
10. Çağdaş Toplum, Çağdaş Yaşam ve Özürlüler Komisyon Raporları Genel Kurul Görüşmeleri. (1999). I. Özürlüler Şurası. (29 Kasım -02 Aralık). Ankara.
11. Demir, Ö., Acar, M. (1992). Sosyal Bilimler Sözlüğü. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
12. Demir, N. (2006). Birey, Toplum, Bilim, Sosyoloji Temel Kavramlar. (2. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
13. Demiray, U. (2003). Meslek Yüksek Okulları İçin Genel İletişim. Ankara: Pegem Yayıncılık.
14. Doğan, S. (1995). “Aileye Yönelik Psikolojik Yardım, Psikolojik Dayanışma”. (Birinci Kitap). Aile Kurultayı 16-18 Kasım 1994. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
15. Dömezer, S. (1993). Toplumbilim. İstanbul: Savaş Yayınları.
16. Ege, R. (1993). Sakatlar ve Sakatlıklar. Ankara: Ankara Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

17. Eklin, F. (1995). Çocuk ve Toplum, Çocuğun Toplumsallaşması. (Çeviren: Nazife Güngör). Ankara: Güngör Yayınları.
18. Erkal, M. (2000). Sosyoloji (Toplumbilim). (İlaveli 11.Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
19. Erkan, N. (1998). Yaşam Boyu Spor. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
20. Eroğlu, F. (2000). Davranış Bilimleri. (5. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın.
21. Fichter, J. (2004). Sosyoloji Nedir. (7. Baskı). (Çeviren: Nilgün Çelebi). Ankara: Anı Yayıncılık.
22. Fişek, K. (1998). Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi. (2. Baskı). Ankara: Bağırhan Yayınevi.
23. Gander, J. M., Gardiner, W. H. (1993). Çocuk ve Ergen Gelişim 1. (Çev: Onur B.). Ankara: İmge Kitabevi.
24. Giddens, A. (2006). Sosyoloji. Ankara: Aytac Yayınevi.
25. Gökçe, O. (1998). İletişim Bilimine Giriş. (2. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
26. Güçlü, S. (1995). Kurumlara Sosyolojik Bakış. İstanbul: Birey Yayıncılık.
27. İleri, C. (1997). Görme Özürlülerin Hareket Özgürlüğü Eğitimi. Ankara: Türkiye Körler Vakfı Yayınları.
28. İnal, A.N. (2003). Beden Eğitimi ve Spor Bilimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
29. İsen, G., Batmaz, V. (2002). Ben ve Toplum. (2. Baskı). İstanbul: Om Yayınevi.
30. İşler, H. (2001). Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri El Kitabı. Niğde: Lazer Ofset.
31. Karaküçük, S. (1999). Rekreasyon. Ankara: Gazi Kitabevi.
32. Karasar, N. (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
33. Küçükçakır, M. (1990). Ailenin Psikolojik Fonksiyonu. Türkiye Aile Yıllığı. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
34. Nirun, N., Özönder, C. (1990). “Türk Sosyo-Kültür Yapısı İçinde Adetler, Örfler, Görenekler, Gelenekler”. Milli Kültür Unsurlarımız Üzerine Genel Görüşler. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
35. Norman, S. (1981). “Sakatlığın Önlenmesi, Tedavi, Rehabilitasyonu ve Eğitimi”. (Özel Sayı). Ankara: Fizyoterapi Dergisi.
36. Onur, B. (1994). Toplumsal Tarihte Çocuk. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
37. Öncül, R. (1989). Özel Eğitim Sözlüğü. Ankara: Karatepe Yayınları.
38. Özankaya, Ö. (1996). Toplumbilim. (Genişletilmiş 9. Baskı). İstanbul: Cem Yayınevi.

39. Özer, K., Özer, D. S. (1998). Çocuklarda Motor Gelişim. Antalya.
40. Özer, D. S. (2001). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
41. Özgür, İ. (2004). Engelli Çocuklar ve Eğitimi. Adana: Karahan Kitabevi.
42. Özkalp, E. (1993). Sosyoloji. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayın No:606.
43. Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek S. (2002). Özel Eğitime Giriş. (12. Baskı). Ankara: Karatepe Yayınları.
44. Öztürk, F. (1998). Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
45. Özyürek, M. (1998). Bedensel Yetersizliği Olanlar Özel Eğitim. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
46. Sayın, Ö. (1990). Aile Sosyolojisi. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
47. Sezal, İ. (2002). Sosyolojiye Giriş. (2. Baskı). Ankara: Martı Kitap Yayınevi.
48. Şahan, H. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
49. Şengül, E. (1996). Serbest Jimnastik. Ankara: Dünya Kitabevi.
50. Tezcan, M. (1995). Sosyolojiye Giriş. (4. Baskı). Ankara: Feryal Yayıncılık.
51. Tolan, B. (1987). Toplum Bilimine Giriş. (2. Baskı). Ankara: Kalite Matbaası.
52. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Temel Kanunu ile İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1990). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
53. Usta, H. (1992). Bedensel Özürlü Olmanın Sebepleri. İstanbul: MEB Yayınları.
54. Voight, D. (1998). Spor Sosyolojisi. (Çeviren: Ayşe Atalay). İstanbul: Alkım Yayınları.
55. Yavuzer, H. (1999). Çocuk Psikolojisi. (17. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
56. Yetim, A.A. (2000). Sosyoloji ve Spor. Ankara: Topkar Matbaacılık.
57. Yıldırım, İ., Yetim, A.A. (1996). “Orta Öğretimde Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Öncelikli Amçları Üzerine Bir Araştırma”. Ankara: Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt I, Sayı:3.
58. Yörükoğlu, A. (1990). Gençlik Çağı. (7. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

EK 1. Anket Formu

Sevgili Arkadaşlar; Bu anket, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda yapmakta olduğum yüksek lisans programı gereğince yapılmaktadır. Tez Konusu "Görme Engelli Bireylerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi"dir. Elde edilen bulgular kesinlikle başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. Elif ÖLMEZ TUÇ

	Sosyalleşme ile İlgili Değişkenler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Kalabalıktan olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim					
2	Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım					
3	İnsanlar, toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler					
4	Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım					
5	Her türlü sosyal etkinliğe katılmaktan hoşlanırım					
6	Toplumsal içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim					
7	Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım (Örneğin; sönük geçen bir toplantıda rol gösterici rolü)					
8	Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim					
9	Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim					
10	Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım					
11	Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur					
12	Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim					
13	Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum					

14	Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilirse, toplumun daha iyi olacağı kanısındayım					
15	Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem					
16	Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip biriyim (gelenek, töre, inançlar)					
17	Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder					
18	Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranırım					
19	Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum					
20	Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoşgörülü davranır					
21	Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez					
22	Ailem, arkadaş çevremi belirlenmesinde etkin rol oynar					
23	İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum					
24	Spor kulüpleri, farklı kültürdeki insanların tanışmasında ve böylece toplumsal bütünleşmeyi sağlamada etkin bir faktördür					
25	Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet, inanç vb ayrım yapmaktan hoşlanmam					
26	Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım					
27	Yeni insanlarla tanışıp, sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım					
28	Spor kulüpleri, farklı insan grupları arasında, toplumsal diyalog için bir adımdır					
29	Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim					
30	Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli					
31	Farklı kültür anlayışları, toplumsal barışın temel dinamiğidir					
32	Bizi diğer kültürden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır					

		Kesinlikle Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	Spor ve Sosyalleşme ile ilgili Değişkenler					
1	İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir					
2	Spor alanında birşey yapmaya karar verirsem, başkalarının düşüncelerinden etkilenmem					
3	Her yaş grubunda, cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım					
4	Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam					
5	Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir					
6	İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler					
7	Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim					
8	Duygularımı, spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanırım					
9	Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde, grubun lideri olurum					
10	Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım					
11	Spor yapan bireyler, kendileriyle barışık olur					
12	Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim					
13	Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum					
14	Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi, haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim					
15	Spor, toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar					
16	Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim					
17	Bir grubun üyesi olmaktansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim					
18	Spor, insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar					
19	Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım					
20	Spor eğitimi, topluma daha faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar					
21	Spor, bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar					
22	Spor, insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar					
23	Boş zamanlarımı diğer insanlarla geçirmekten hoşlanırım					
24	Arkadaşlarla beraber spor yapmaktan hoşlanırım					

25	İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir					
26	Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim					
27	Bireysel hareketlerden ziyade, diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim					

ÖZGEÇMİŞ

Adı : Elif

Soyadı: ÖLMEZ(TUÇ)

Doğum Yeri ve Tarihi: Ankara - 30.04.1978

Eğitimi: İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara’ da tamamladı. 2000 yılında Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu’nu kazandı ve 2004 yılında mezun oldu, 2007 yılında Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı.